

A close-up portrait of a young child with dark skin and curly hair. The child's face and hair are covered in a thick, yellowish-gold dust or powder, which is likely gold ore. The child has a serious, somewhat somber expression, looking directly at the camera. The background is a plain, light-colored wall.

**CZY W TWOICH
GADŻETACH
JEST ŻŁOTO
WYDOBYWANE
PRZEZ DZIECI?**

DanWatch

Praca dzieci
w Ghanie i Mali
oraz polityki
pozyskiwania
surowców marek IT

Spis treści

- 1 Wstęp — strona 4
- 2 Metodologia — strona 5
- 3 Podsumowanie — strona 6
- 4 Złoto w Twoich gadżetach — strona 7
- 5 Wydobywanie złota - jedna z najgorszych form pracy dzieci — strona 9
 - 5.1 Praca dzieci w kopalniach złota w Ghanie— strona 12
 - 5.1.1 Wydobywanie złota na małą skalę w Ghanie — strona 13
 - 5.1.2 Nielicencjonowane lecz rozpowszechnione wydobywanie złota — strona 14
 - 5.1.3 Górnictwo odkrywkowe na małą skalę w Aszanti, w południowo centralnej Ghanie — strona 14
 - 5.2 Podziemia w kopalniach złota w Mali — strona 18
 - 5.2.1 Górnictwo złota na małą skalę w Mali — strona 19
 - 5.2.2 Górnictwo na małą skalę w regionie Sikasso w Mali — strona 22
- 6 Z kopalni do gadżetu — strona 25
- 7 Polityki dotyczące wydobywania minerałów - polityki pozyskiwania surowców obowiązujące w firmach produkujących smartfony i komputery — strona 27
 - 7.1 Marki smartfonów: Samsung, Apple, Research in Motion, Nokia i HTC — strona 28
 - 7.2 Marki komputerów PC: HP, Acer, Lenovo, Asus i Dell — strona 30
- 8 Ramy prawne oraz inicjatywy mające na celu zwiększenie odpowiedzialnej produkcji i odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów — strona 33

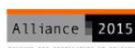
Badanie DanWatch — 2013 r.

Autor: Frederik Johannisson

Badacze: Kristoffer Marslev, Lasse Markus i Frederik Johannisson

Fotografia na pierwszej stronie: Andreas Beck

DanWatch to niezależna organizacja pozarządowa i ośrodek analiz, zajmująca się badaniem i dokumentowaniem konsekwencji globalnych działań prowadzonych przez korporacje. Celem DanWatch jest wspieranie odpowiedzialnej produkcji, odpowiedzialnych inwestycji i usług w całym łańcuchu dostaw globalnych firm oraz motywowanie do przestrzegania międzynarodowych norm społecznej odpowiedzialności biznesu.

Badanie wspierała kampania „STOP Child Labour” oraz organizacja „Kinderpostzegels”.

Raport w wersji angielskiej dostępny jest tutaj:

www.danwatch.dk/sites/default/files/child_labour_in_ghana_and_mali_english_final.pdf

Tłumaczenie: Ada Wójcik

Publikacja w wersji polskiej opracowana przez:

Fundację Kupuj Odpowiedzialnie | www.ekonsument.pl

KUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Kraków, Warszawa 2014

Publikacja w wersji polskiej jest współfinansowana ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Za treść publikacji w j. polskim odpowiada Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie.

1. Wstęp

Afrykańskie kraje produkujące złoto odnoszą obecnie korzyści z ogólnoswiatowego wzrostu cen złota. Przy rosnącym zapotrzebowaniu na złoto kraje afrykańskie, będące głównymi producentami tego kruszcu, takie jak Ghana i Mali, przeżywają gorączkę złota i w obu krajach wzrasta zatrudnienie oraz zarobki w branży złotniczej.

Rosnące zapotrzebowanie na złoto wynika między innymi z rozkwitu sektora elektronicznego, który obecnie odpowiada za ponad 6 procent globalnej konsumpcji złota¹. Lecz drobni górnicy, którzy często mieszkają w odludnych i ubogich rejonach, niekoniecznie odczuwają korzyści ze wzrostu zapotrzebowania oraz wzrostu cen złota. Tutaj praca polegająca na wykopywaniu złota jest ciężka, niebezpieczna, a zyski są niewielkie i niepewne.

W Zachodniej Afryce, w górnictwie na małą skalę, praca dzieci nie jest czymś niezwykłym: dzieci podejmują trudne i niebezpieczne zadania tak samo jak dorośli. Dla dzieci pracujących w górnictwie, wykopywanie złota może być kuszącym zajęciem, zapewniającym utrzymanie im i ich rodzinom oraz może stanowić poważną konkurencję dla nieatrakcyjnych i mało obiecujących szkół. Jednak dla górników, a w szczególności dla dzieci, złoto ma wysoką cenę: górnicy giną w wypadkach w kopalniach, narażają się na działanie niebezpiecznej rtęci, a dzieci przez resztę swojego życia wykonują pracę, która nie wymaga kwalifikacji.

Wraz z rosnącym zainteresowaniem opinii publicznej konsekwencjami produkcji i handlu minerałami z regionów ogarniętych konfliktem w Demokratycznej Republice Konga, branża IT pozyskująca te minerały coraz bardziej angażują się w inicjatywy, których celem jest śledzenie i pozyskiwanie minerałów w bardziej etyczny sposób. Jednak branża informatyczna musi jeszcze poważnie zainteresować się pochodzeniem złota, które jest głównym komponentem większości elektroniki użytkowej, a żadna z firm informatycznych przepytanych w ramach niniejszego raportu nie potrafiła określić pochodzenia złota, które jest wykorzystywane w ich produktach. Nawet jeśli nie pochodzi ono z rejonów objętych konfliktami zbrojnymi, w nieregulowanych społecznościach górniczych w Afryce, takich jak Ghana i Mali, złoto może nadal mieć wysoką cenę, a czasem kosztować czyjeś życie. Ponadto, konsumenci biżuterii lub produktów IT nie wiedzą, jaką cenę zapłacili robotnicy za złoto, które znalazło się w ich produktach.

1 World Gold Council (2012): Gold Demand Trends, Q4 2012 (Tendencje w zakresie zapotrzebowania na złoto, 4. kwartał 2012 r.)

2. Metodologia

Niniejszy raport koncentruje się na badaniu warunków, w jakich pracują dzieci w nieoficjalnych kopalniach złota w Ghanie i Mali. Stanowi on próbę sporządzenia mapy łańcucha dostaw złota z kopalń w Ghanie i Mali do urządzeń elektronicznych, a także angażuje największe firmy elektroniczne w ocenę swoich polityk w zakresie odpowiedzialnego zarządzania swoimi łańcuchami dostaw.

Niniejszy raport został sporządzony w wyniku połączenia analizy dokumentacji oraz badań w terenie w regionie Aszanti w Ghanie oraz w regionie Sikasso w Mali wiosną 2013 r.

Podczas obu badań terenowych odwiedzono małe kopalnie oraz przeprowadzono rozmowy ze stronami zainteresowanymi, takimi jak: pracujące dzieci, rodzice, dorośli górnicy, nadzorcy kopalń, lokalni kierownicy oraz dyrektorzy szkół jak również z handlarzami złotem oraz lokalnymi organizacjami NGO, a także z innymi ekspertami. Nie udało się zorganizować wywiadu z Komisją Górnictwa z Ghany ani z agencją Precious Mineral Marketing Company. Do obydwu instytucji zostały wysłane kwestionariusze pocztą, na które żaden z tych podmiotów nie odpowiedział. W Mali przeprowadzono wywiady z regionalnymi i lokalnymi przywódcami oraz burmistrzami.

Analizowana dokumentacja obejmowała artykuły naukowe, a także raporty największych organizacji broniących praw człowieka i praw pracowniczych, takich jak Human Rights Watch, Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) oraz kampania MakeITfair. W raporcie wykorzystano dane z Banku Światowego, ze spółek analizujących rynek oraz z organizacji branżowych.

W raporcie postanowiono skoncentrować się na 5 największych firmach komputerowych oraz 5 największych producentach telefonów na rynku europejskim, do których wysłano ankiety z zapytaniami na temat ich polityk pozyskiwania złota. Firmy Acer, Lenovo, Asus i Dell nie odpowiedziały, chociaż kontaktowaliśmy się z nimi kilkakrotnie w okresie ponad dwóch miesięcy. Samsung, Apple, Research in Motion, Nokia, HTC oraz HP odpowiedziały. W odniesieniu do firm, które nie odpowiedziały, wykorzystano informacje na temat ich polityk udostępnione na stronach internetowych.

Sporządzono także wykaz inicjatyw w zakresie odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów. Niektóre z nich odnoszą się bezpośrednio do kwestii pracy dzieci przy pozyskiwaniu złota; niektóre są istotne ze względu na zarządzanie łańcuchem dostaw w odniesieniu do innych minerałów, pokazując, jakie działania są podejmowane na szczeblu przemysłowym.

3. Podsumowanie

- Złoto jest komponentem niemal wszystkich użytkowych produktów elektronicznych, takich jak telefony komórkowe i komputery.
- W Ghanie i Mali praca dzieci odbywa się w ramach produkcji złota na małą skalę, co jest praktyką klasyfikowaną jako jedna z najgorszych form pracy dzieci.
- Zaczynając od piątego roku życia, dzieci pracują w niebezpiecznych warunkach w kopalniach złota: są one narażone na ciężką pracę fizyczną oraz działanie trującej rtęci; pracują w strefach zagrożonych osuwiskami błotnymi i zawaleniem kopalni.
- Złoto wydobywane przez dzieci w sektorze małych kopalń w Mali i Ghanie miesza się ze złotem wydobywanym w innych drobnych kopalniach w tych krajach, często przechodząc przez ręce szeregu handlarzy, co uniemożliwia prześledzenie jego pochodzenia na etapie eksportu.
- W chwili gdy złoto z Mali i Ghany jest wprowadzane na rynek światowy, co ma miejsce np. w Dubaju czy Szwajcarii miesza się ono ze złotem z wielu innych źródeł, w tym ze złotem z pochodzącym z sektora finansowego czy odzyskanym w ramach recyklingu.
- Pięciu największych producentów smartfonów na rynku europejskim (Samsung, Apple, Research in Motion, Nokia i HTC) nie jest w stanie określić, czy złoto wykorzystywane w ich produktach pochodzi z Ghany lub Mali, nie mogą więc oni zagwarantować, że w swoich produktach nie wykorzystują złota wydobywanego przez dzieci.
- Pięciu największych producentów komputerów na rynku europejskim (HP, Acer, Lenovo, Asus i Dell) nie jest w stanie określić, czy złoto wykorzystywane w ich produktach pochodzi z Ghany lub Mali, nie mogą więc oni zagwarantować, że w swoich produktach nie wykorzystują złota wydobywanego przez dzieci.
- Sektor IT coraz bardziej angażuje się w inicjatywy zmierzające do powstrzymania się od pozyskiwania minerałów z rejonów objętych konfliktami zbrojnymi, ale tylko nieliczne z tych inicjatyw odnoszą się do kwestii pracy dzieci w łańcuchach dostaw złota.
- Spośród największych marek elektronicznych na świecie, jedynie spółka Hewlett Packard ujawniła swoje huty złota w łańcuchu dostaw.

4. Złoto w Twoich gadżetach

Złoto w komputerach i telefonach komórkowych:

- 1 gram złota jest wykorzystywany do produkcji 17 telefonów komórkowych²
- Telefon składa się w 0,0035% ze złota
- 1 gram złota jest wykorzystywany do produkcji 8 komputerów³
- Komputer składa się w 0,0084% ze złota⁴

Zapotrzebowanie na złoto w branży elektronicznej w 2012 r.:

- 302,7 ton
- 12,5 miliardów EUR
- 6,8 procent światowej konsumpcji złota⁵
- Komputery osobiste i telefony komórkowe łącznie odpowiadają za zapotrzebowanie w wysokości 3% światowej podaży na wydobycie srebra i złota⁶

Możesz sobie z tego nie zdawać sprawy, ale w swoim komputerze i komórce nosisz złoto. Właściwie niemal każdy elektroniczny produkt użytkowy zawiera złoto. Złoto jest ważnym i powszechnie stosowanym surowcem w branży elektronicznej ze względu na jego właściwości przewodzące.

Złoto jest wykorzystywane do produkcji płytek obwodów drukowanych, ołowianych ram komponentowych lub styków, w tym także do złączy, części mosiężnych, przewodów łączących, wykończenia, rozpylania i lutowania⁷. Chociaż ilość złota znajdująca się w każdym komputerze i telefonie komórkowym jest niewielka, w 2012 r. na branżę elektroniczną przypadło 6,8 procent globalnego zapotrzebowania na złoto, co odpowiada ilości 302,7 ton o wartości 12,5 miliarda EUR.⁸

Branża elektroniczna jest trzecim pod względem wielkości konsumentem złota na świecie, po sektorze finansowym i branży jubilerskiej

2 Do jednego telefonu komórkowego wykorzystuje się 0,0591 grama złota, Chancerel i Rotter (2009): Recycling-oriented characterization of small waste electrical and electronic equipment, & Oguchi et al. (2012): Toxic metals in WEEE: Characterization and substance flow analysis in waste treatment processes. Obliczeń dokonała Dr inż. Marianne Bigum

3 Do jednego dużego laptopa wykorzystuje się 0,12 gram złota, Andrae i Andersen (2009): Life cycle assessments of consumer electronics - are they consistent? & Chancerel et al. (2009). Obliczeń dokonała Dr inż. Marianne Bigum

4 EICC (2008): Social and Environmental Responsibility in Metals Supply to the Electronic Industry, 9-10 <http://www.eicc.info/documents/SER-MetalsSupplyreport.pdf>

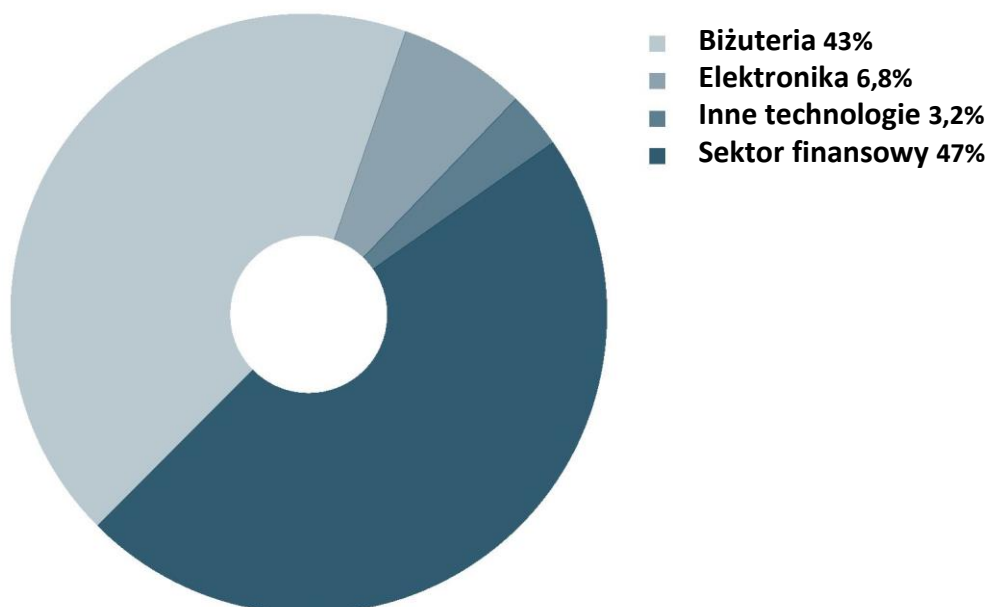
5 World Gold Council (2012): Gold Demand Trends, Q4 2012 (Tendencje w zakresie zapotrzebowania na złoto, 4. kwartał 2012 r.)

6 TMS (2009): Green Recycling of EEE, str. 1131 http://www.preciousmetals.umicore.com/PMR/Media/e-scrap/show_greenRecyclingOfEEE.pdf

7 EICC (2008): Social and Environmental Responsibility in Metals Supply to the Electronic Industry, 9 i 13 <http://www.eicc.info/documents/SERMetalsSupplyreport.pdf>

W 2012 r. ogólnoświatowe zapotrzebowanie na złoto wyniosło 4405,5 ton, co w przeliczeniu na wartość odpowiada wartości 183,8 miliarda EUR. Z tego niemal połowa została zakupiona jako aktywa inwestycyjne (sztabki złota, monety itp.); dwie piąte trafiły do branży jubilerskiej, natomiast jedna dziesiąta została wykorzystana w technologii, głównie w elektronice⁹.

Światowe zapotrzebowanie na złoto w 2012 r. w tonach¹⁰

- 5,9 mld użytkowników telefonów komórkowych na całym świecie¹¹
- 1 mld używanych smartfonów¹²
- 1.6 mld używanych komputerów¹³

⁹ World Gold Council (2012): Gold Demand Trends, Q4 2012 (Tendencje w zakresie zapotrzebowania na złoto, 4. kwartał 2012 r.)

¹⁰ World Gold Council (2012): Gold Demand Trends, Q4 2012 (Tendencje w zakresie zapotrzebowania na złoto, 4. kwartał 2012 r.)

¹¹ Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (2013): Key ICT indicators for developed and developing countries and the world http://www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/at_glance/KeyTelecom.html

¹² Strategy Analysis (2012): Global Smartphone Installed Base Forecast by Operating System for 88 Countries: 2007 to 2017 <https://www.strategyanalytics.com/default.aspx?mod=reportabstractviewer&a0=7834>

¹³ ETForecast (2012): Ilość wykorzystywanych komputerów w 2011 r. osiągnęła ponad 1,6 mld <http://www.etforecasts.com/pr/pr020112.htm>

5. Wydobywanie złota – jedna z najgorszych form pracy dzieci

Dzieci stanowią znaczną część siły roboczej światowego sektora górniczego na małą skalę. Z 13 milionów osób zatrudnionych na całym świecie w niewielkich kopalniach, 1 do 1,5 miliona osób to dzieci – a ze względu na rosnące ceny złota ta liczba wciąż wzrasta¹⁴.

Górnictwo na niewielką skalę stanowi często, zwłaszcza w Afryce, część nieoficjalnego sektora, a co za tym idzie jest ono nieuregulowane i niezarejestrowane. Oznacza to, że w górnictwie na małą skalę zazwyczaj nie przestrzega się prawa i przepisów, w tym także przepisów zakazujących korzystania z pracy dzieci¹⁵. Korzystanie z pracy dzieci w drobnych kopalniach wynika głównie z ubóstwa oraz braku wykształcenia, nieodpowiednio wdrożonej legislacji oraz faktu, że łatwo jest się zaangażować w ten rodzaj górnictwa, ze względu na niewielkie wymogi w zakresie kapitału i technologii. Dlatego w górnictwie złota, w porównaniu do eksploatacji innych minerałów, najczęściej spotykamy się z pracą dzieci.

Praca dzieci w górnictwie na małą skalę jest uważana przez MOP za najgorszą formę pracy dzieci. Dzieci są narażone na uderzenia odłamkiem skalnym podczas rozbijania rudy, wdychanie pyłu skalnego, posługiwanie się wysoce toksyczną rtęcią, noszenie dużych ciężarów i grozi im śmierć z powodu zawału lub zalania wyrobiska¹⁶. Niektóre dzieci pracujące w górnictwie są przedmiotem handlu lub podlegają zniewoleniu w wyniku zadłużenia¹⁷.

Dzieci pracują na pełny etat lub godzą pracę z uczęszczaniem do szkoły. Niektóre dzieci pracują w niewielkich grupach z innymi dziećmi, natomiast pozostałe pracują wraz ze swoimi rodzicami. Eksploatacja górnicza wiąże się czasami z osobą „sponsora”, który organizuje pracę, skupuje złoto i może dostarczać rtęć lub urządzenia, przyznawać niewielkie pożyczki lub pobierać czynsz dzierżawny za ziemię, na której prowadzone są prace. Dzieci pracują albo z własnej inicjatywy lub są wysyłane do pracy przez swoich rodziców^{18 19}.

Dzieci pracujące na pełny etat w górnictwie rzadko wracają do szkoły. Praca w górnictwie nie poprawia więc ich sytuacji życiowej w dalszej perspektywie gdyż przez całe życie pozostają nisko opłacaną i niewykwalifikowaną siłą roboczą^{20 21}.

¹⁴ Bank Światowy (2008): Communities and Small Scale mining Issue Brief,

<http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/CASMFACETSHEET.pdf>

¹⁵ HRW (2011): A Poisonous Mix http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

¹⁶ Departament Pracy Stanów Zjednoczonych (2011 r.): Ghana <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/2011TDA/Ghana.pdf>

¹⁷ Departament Pracy Stanów Zjednoczonych (2011 r.): Ghana <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/2011TDA/Ghana.pdf>

¹⁸ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Obuasi w Ghanie, luty 2013 r.

¹⁹ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

²⁰ Wywiad DanWatch z Emmanuel Kwame Mensah, urzędnikiem ds. projektów MOP, luty 2013 r.

²¹ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamienny i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

Podstawowe międzynarodowe narzędzia prawne w zakresie pracy dzieci stanowią normy MOP:

- **Konwencja dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia z 1973 r. (Nr 138)** określa ogólny wiek minimalny dopuszczenia do zatrudnienia lub pracy na poziomie 15 lat oraz minimalny wiek wykonywania pracy niebezpiecznej na poziomie 18 lat. Przewiduje ona możliwość początkowego określenia ogólnego wieku minimalnego na poziomie 14 lat w przypadku, gdy udogodnienia gospodarcze i oświatowe nie są odpowiednio rozwinięte.
Została ratyfikowana zarówno przez Ghanę jak i Mali.
- **Konwencja w sprawie najgorszych form pracy dzieci z 1999 r. (Nr 182)** definiuje dziecko jako osobę poniżej 18 roku życia. Kraje ratyfikujące tę konwencję są zobowiązane do wyeliminowania najgorszych form pracy dzieci, w tym także wszelkich form niewolnictwa lub praktyk podobnych do niewolnictwa, takich jak sprzedaż i handel dziećmi, niewolnictwo za długi i pańszczyzna oraz pracy przymusowej lub obowiązkowej, w tym także przymusowej lub obowiązkowej rekrutacji dzieci do wykorzystania w konfliktach zbrojnych; prostytucji i pornografii dziecięcej; wykorzystywania dzieci do nielegalnej działalności; a także pracy, co do której istnieje prawdopodobieństwo, że może być szkodliwa dla zdrowia, bezpieczeństwa lub moralności dzieci.
Konwencja została ratyfikowana zarówno przez Ghanę jak i Mali²².
- **Konwencja ONZ o prawach dziecka (193, z wyjątkiem Somalii, Sudanu i USA)**

²² MOP: <http://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/child-labour/lang--en/index.htm>

Czy w Twoich gadżetach jest złoto wydobywane przez dzieci?

5.1 Praca dzieci w kopalniach złota w Ghanie

- Szacuje się, że w Ghanie nawet 43% dzieci w wieku od 5 do 14 lat jest zaangażowanych w pracę w pełnym wymiarze godzin, co odpowiada 2,7 milionom dzieci²³. Około 40% z nich jednocześnie chodzi do szkoły i pracuje, natomiast jedynie 17% uczęszcza do szkoły²⁴
- Z 11,8 miliona osób mieszkających na wsi – 4,5 miliona osób określa się jako ubogie²⁵
- Ghana plasuje się na 135 miejscu spośród 186 krajów pod względem wskaźnika rozwoju społecznego²⁶

Dzieci w Ghanie są angażowane w różnego rodzaju prace. Według Ministerstwa ds. Zatrudnienia i Opieki Społecznej w Ghanie, wiele dzieci jest zatrudnionych w górnictwie²⁷. Niektóre z nich rozpoczynają pracę już w wieku 5 lat. Ze względu na nieoficjalny charakter tego sektora, trudno jest ocenić faktyczną liczbę dzieci pracujących w małych kopalniach.

Dzieci są angażowane w proces wydobywczy poprzez np. kopanie i noszenie odpadów i skał, kopanie tuneli, wymywanie brudu, rozbijanie rud lub przetwarzanie złotego pyłu przy użyciu rtęci. Niektóre dzieci są angażowane w inne rodzaje prac w kopalniach, takich jak sprzedaż jedzenia i napojów lub prostytutka.

Dzieci zarabiają od 3 do 30 cedi ghańskich (1,2 do 11,7 EUR) dziennie²⁸, w zależności od ilości znalezionej złota danego dnia. Podczas podziału zarobku z danego dnia, dzieci pracujące ze swoimi rodzicami mają prawo do własnego udziału, jednak czasami jest on mniejszy niż udział rodziców i jest wypłacany bezpośrednio rodzicom.

Zasadnicze powody, dla których dzieci w Ghanie pracują w sektorze górniczym, są związane z ubóstwem: takie kwestie jak wysokie czesne za szkołę, brak dostępu do szkolnictwa i najczęściej potrzeba wniesienia wkładu do budżetu gospodarstwa domowego²⁹. Brak zaufania w system oświaty oraz wysoki poziom bezrobocia także wpływają na niechęć rodziców do wyłączenia dzieci z domowej siły roboczej i skierowania ich do szkół. W 2006 r. wskaźnik zdawalności egzaminów kończących etap edukacji podstawowej w ubogich dzielnicach Ghany wynosił 49%, co oznacza, że połowa uczniów nigdy nie ukończyła edukacji podstawowej i nie odczuła korzyści wynikających z czasu poświęconego na naukę³⁰.

²³ Istnieją różne sprawozdania dotyczące liczby dzieci pracujących w Ghanie, na przykład Unicef twierdzi, że ten odsetek wynosi 34%. Źródło: Unicef, „At a glance: Ghana” http://www.unicef.org/infobycountry/ghana_statistics.html (dostęp 19 listopada 2013 r.)

²⁴ Departament Pracy Stanów Zjednoczonych (2011 r.): Ghana <http://www.dol.gov/ilab/programs/ocft/2011TDA/Ghana.pdf>

²⁵ Międzynarodowy Fundusz Rozwoju Rolnictwa: <http://www.ruralpovertyportal.org/country/home/tags/ghana> (Dostęp w dniu 4 maja 2013 r.)

²⁶ Wskaźnik rozwoju społecznego (Human Development Index) w ramach Programów Rozwoju ONZ (UNDP) obejmuje zdrowe życie, wiedzę i godny standard życia. <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/103106.html> (dostęp 4 maja 2013 r.)

²⁷ Ministerstwo ds. Zatrudnienia i Opieki Społecznej w Ghanie (2009 r.): Krajowy Plan Działania, str.15

²⁸ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Obuasi w Ghanie, luty 2013 r.

²⁹ G. Hilson (2010): Child Labour in African Artisanal Mining Communities: Experiences from Northern Ghana, str. 451

³⁰ MOP (2008): Review of Transitional Education

5.1.1 Wydobywanie złota na małą skalę w Ghanie

- Ghana jest 9. największym producentem złota na świecie i drugim pod względem wielkości producentem w Afryce³¹
- Według Komisji ds. Mineralów mały i średni sektor wytwarza 23% złota w Ghanie; co w 2011 r. dało ilość 22,2 ton³²
- Szacunkowe dane dotyczące pracowników w nielicencjonowanym górnictwie na małą skalę wahają się od 200 000 do jednego miliona, z czego nieokreślony odsetek stanowią dzieci^{33 34 35}

Wydobywanie złota odgrywało zasadniczą rolę w Ghanie zarówno w przeszłości, jak i obecnie: Ghana odnosi korzyści zarówno ze zwiększenia produkcji złota, jak i ze wzrostu cen tego kruszcu. Sektor górnictwa odpowiada obecnie za 41 procent całkowitych przychodów Ghany z eksportu, 14 procent całkowitych wpływów z podatków i 5,5 procenta produktu krajowego brutto³⁶.

Sektor górnictwa złota w Ghanie składa się z 21 licencjonowanych dużych firm wydobywczych, ponad 300 licencjonowanych małych i średnich firm wydobywczych oraz nieznaney liczby nielicencjonowanych drobnych górników³⁷.

W działaniach wydobywczych prowadzonych na dużą skalę stosowane są zaawansowane metody wydobywcze oraz duże ilości toksycznych środków chemicznych do wydobywania złota. W górnictwie na średnią skalę używa się dużych urządzeń, takich jak koparki. Często ma ono formę górnictwa odkrywkowego i często jest licencjonowane. Górnictwo na małą skalę ma charakter rzemieślniczy, wymaga dużych nakładów pracy i często nie jest licencjonowane.

To właśnie w takich nielicencjonowanych małych kopalniach pracują dzieci. Miejsca takie charakteryzują się brakiem formalnych struktur i władz i często są zlokalizowane w odosobnionych społecznościach. Ze względu na nieformalny charakter sektora drobnych kopalń, ciężko jest ocenić całkowitą liczbę pracowników oraz pracujących dzieci. Sektor drobnego górnictwa odgrywa w Ghanie istotną rolę w małych społecznościach jako źródło dochodów i zatrudnienia, wytwarzając w 2011 r. 22,2 ton złota³⁸

³¹ USGS (2012): Commodity: Gold <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/gold/mcs-2012-gold.pdf>

³² Całkowite wydobycie w 2011 r.: 96.388 kg. Bank Światowy (2012): Investing Mineral Wealth in Development Assets, str.10 http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/14/000158349_20120614165615/Rendered/PDF/WPS6089.pdf

³³ Mining, Minerals, and Sustainable Development (2002): Breaking New Ground <http://pubs.iied.org/pdfs/9084IIED.pdf>

³⁴ S.M. Bancharigah (2008): Challenges with Eradicating Illegal Mining in Ghana: A Perspective from the Grassroots, Resources Policy 33(1): 29-38.

³⁵ Bank Światowy (2012): Investing Mineral Wealth in Development Assets, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/14/000158349_20120614165615/Rendered/PDF/WPS6089.pdf

³⁶ Bank Światowy (2011): Political Economy of the Mining Sector in Ghana, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2011/07/21/000158349_20110721153754/Rendered/PDF/WPS5730.pdf

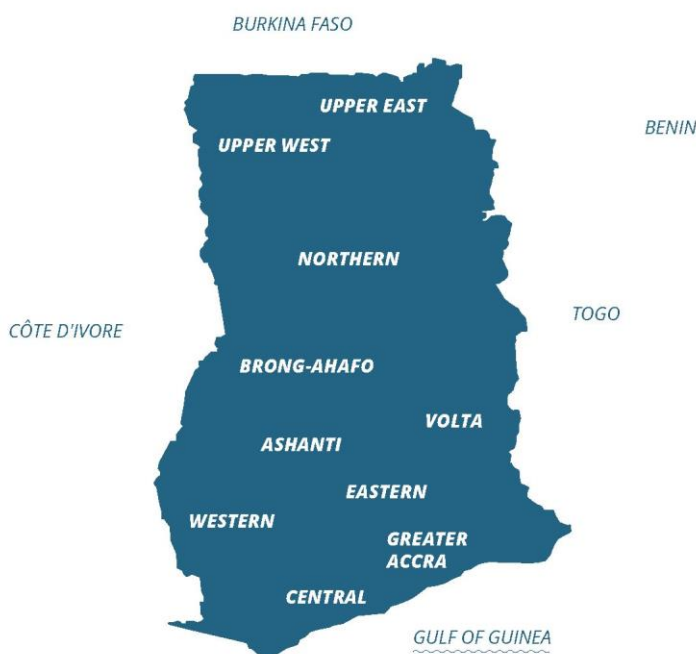
³⁷ Bank Światowy (2011): Political Economy of the Mining Sector in Ghana, p.13 http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2011/07/21/000158349_20110721153754/Rendered/PDF/WPS5730.pdf

³⁸ Całkowite wydobycie w 2011 r.: 96.388 kg. Bank Światowy (2012): Investing Mineral Wealth in Development Assets, p.10 http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/14/000158349_20120614165615/Rendered/PDF/WPS6089.pdf

5.1.2 Nielicencjonowane lecz rozpowszechnione wydobywanie złota

W Ghanie potrzebna jest licencja na prowadzenie małych kopalń. Aby drobni górnicy mogli prowadzić działalność zgodnie z prawem, muszą uzyskać pozwolenie od urzędu górniczego dla działki, którą chcą eksploatować. Ale wielu drobnych górników nie uzyskuje pozwoleń z kilku powodów. Zdobycie pozwolenia wymaga czasu, nakładów finansowych i jest krytykowane za nadmierną biurokrację, a zarejestrowani górnicy są obciążani podatkami^{39 40 41}. W niektórych przypadkach drobni górnicy nie mogą uzyskać pozwolenia, ponieważ działki leżą w obrębie obszarów objętych koncesjami dużych przedsiębiorstw górniczych, w pobliżu zbiorników wodnych lub chronionych siedlisk⁴². W 2009 r. wydano 66 licencji dla małych kopalń⁴³.

5.1.3 Górnictwo odkrywkowe na małą skalę w Aszanti, w południowo-centralnej Ghanie

³⁹ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Obuasi w Ghanie, luty 2013 r.

⁴⁰ Bank Światowy (2012): Investing Mineral Wealth in Development Assets, str.11 http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/06/14/000158349_20120614165615/Rendered/PDF/WPS6089.pdf

⁴¹ Podmioty posiadające licencje muszą płacić opłatę za prawa do eksploatacji górniczej nie mniejszą niż 3 procent i nie większą niż 6 procent swoich dochodów brutto. Bank Światowy (2011): Political Economy of the Mining Sector in Ghana, str.23 http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2011/07/21/000158349_20110721153754/Rendered/PDF/WPS5730.pdf

⁴² G. Hilson i C. Potter (2005): Structural Adjustment and Subsistence Industry: Artisanal Gold Mining in Ghana, str. 116-118.

⁴³ Bloch i Owusu (2011): Linkages in Ghana's Gold Mining Industry: Challenging the Enclave Thesis, str. 16

- W regionie Aszanti mieszka 4.780.380 ludzi⁴⁴
- 31,2% dzieci w wieku 5-14 lat pracuje w regionie Aszanti
- 92% dzieci w wieku 5-14 lat w regionie Aszanti, które pracują, chodzi jednocześnie do szkoły^{45 46}

Region Aszanti w południowo-centralnej Ghanie jest trzecim pod względem wielkości i ilości ludności regionem w Ghanie. Ten region to jedno z głównych źródeł złota w Ghanie. Mieści się tam jedno duże przedsiębiorstwo górnicze, Anglogold Ashanti, oraz nieznamna ilość mniejszych licencjonowanych średnich i dużych firm górniczych, a także nielicencjonowane małe przedsięwzięcia górnicze zwane „*galamsey*”. Region Aszanti przeżywa obecnie gorączkę złota ze względu na rosnące ceny złota, przyciągając lokalnych ludzi, przedsiębiorców z Ghany oraz obcokrajowców.

W tym regionie złoto jest znajdowane blisko powierzchni, co umożliwia dorosłym lub dzieciom prowadzenie drobnych działań wydobywczych samodzielnie lub wraz ze swoimi rodzinami. Złoto można wydobywać przy użyciu jedynie łopaty, drewnianej misy i przy dostępie do wody. To sprawia, że dzieci mogą z łatwością angażować się w eksploatację górniczą, która czasami odbywa się na podwórku ich wiośni.

Nielicencjonowane wydobycie na małą skalę może występować na obszarach średnich i dużych licencjonowanych kopalni, za zgodą licencjonowanych operatorów lub bez takiej zgody⁴⁷.

Na terenach niektórych kopalń ubogie rodziny mogą urabiać w wyrobiskach, które już zostały wyeksploatowane przez licencjonowanych średnich operatorów, pracując niebezpiecznie blisko ciężkich urządzeń, takich jak koparki, w dołach błotnych o głębokości od 1 do 6 metrów.

Warunki pracy dzieci zaangażowanych w tego rodzaju górnictwo odkrywkowe obejmują przenoszenie dużych ciężarów, kopanie, pracę w dni robocze od 6 do 8 godzin dziennie z kilkoma przerwami oraz niewielką ilością jedzenia i picia przez kilka godzin, ekspozycję skóry na rtęć oraz niebezpieczeństwo wdychania oparów rtęci. Na takich obiektach występuje ryzyko wypadków z ostrymi narzędziami, takimi jak łopaty lub kołki oraz śmiertelne niebezpieczeństwo zaważenia się wyrobisk, wystąpienia osuwisk błotnych lub wypadków związanych z pracą w bezpośrednim sąsiedztwie koparek.

⁴⁴ Urząd Statystyczny w Ghanie (2010): Ludność według regionu, dzielnicy, grup wiekowych i płci http://www.statsghana.gov.gh/docfiles/pop_by_region_district_age_groups_and_sex_2010.pdf

⁴⁵ Zastosowane definicje pracy dzieci: Wiek 5-11: co najmniej jedna godzina pracy zarobkowej lub 28 godzin prac domowych tygodniowo - Wiek 12-14: co najmniej 14 godzin pracy zarobkowej lub 28 godzin prac domowych tygodniowo. (Art. 32 Konwencji ONZ o prawach dziecka)

⁴⁶ ICF (2006): Multiple Indicator Cluster Survey, str.90 [http://www.measuredhs.com/pubs/pdf/FR226/FR226\[MICS\].pdf](http://www.measuredhs.com/pubs/pdf/FR226/FR226[MICS].pdf)

⁴⁷ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Obuasi w Ghanie, luty 2013 r.

Rtęć jest wykorzystywana do łączenia złotego pyłu w procesie scalania wydobytego złota w jeden kawałek, aby można je było łatwo sprzedać. Złoty pył jest mieszany z wodą i rtęcią i pocierany gołymi rękami w celu uformowania kulki. Następnie nadmiar rtęci jest wyciskany przez chusteczkę, w efekcie czego otrzymujemy jedną kulkę złota. Potem złoto jest podgrzewane w celu usunięcia resztek rtęci, co przyczynia się do wytwarzania niezwykle toksycznych oparów, które z łatwością dostają się do płuc pracowników. Dodatkowo, poprzez bezpośredni kontakt ze skórą rąk, rtęć przedostaje się do organizmu w trakcie spożywania posiłków.

Ten proces prowadzi do tego, że rtęć jest uwalniana do środowiska naturalnego wraz z wodą.

Rtęć jest bardzo toksyczną substancją, która odkłada się w organizmie i atakuje centralny układ nerwowy. Widziano dzieci nawet w wieku 11 lat, które uczestniczyły w toksycznym procesie łączenia złota przy użyciu rtęci.

Nielicencjonowani górnicy sprzedają swoje złoto codziennie, a płatność zależy od urobku oraz od ceny złota zaferowanej przez kupującego. Wokół większości kopalń funkcjonuje nieregularna sieć mniejszych kupców, o różnej sile nabywczej i mobilności. Zanim złoto zostanie sprzedane często jest stapiane z innymi kawałkami. Większość złota w regionie Aszanti trafia do stolicy regionu, Kumasi, gdzie więksi kupcy z licencjami przetapiają złoto na większe kawałki i sprzedają jubilerom, eksporterom lub samej spółce Precious Minerals Marketing Company Limited (PMMC), która z kolei sprzedaje je jubilerom lub eksportuje je. PMMC to spółka, której jedynym udziałowcem jest rząd Ghany, a która zajmuje się eksportem złota na małą skalę i wydaje licencje dla handlarzy i eksporterów złota w Ghanie.

Dauda, 14 l., region Aszanti

Dauda pracuje wraz z dwoma innymi chłopcami w tym samym wieku na dużym obszarze wydobywczym zarządzanym przez średnie licencjonowane przedsiębiorstwo górnicze, które pozwala lokalnej społeczności na niezależną pracę w wyeksploatowanych wyrobiskach. Często lokalni drobni górnicy, w tym także Dauda, pracują niebezpiecznie blisko ciężkiego sprzętu, na przykład koparek.

„Pracuję tu codziennie z wyjątkiem wtorków. Czasami pracuję tu po szkole, a czasami w ogóle nie chcę iść do szkoły. Moja mama prosiła mnie bym tu pracował.

Codzienny zarobek oddaję mamie. Czasami moja mama wykorzystuje część pieniędzy, aby kupić mi nowe ubrania. Poza tym te pieniądze są także wydawane na potrzeby innych członków rodziny. Zarówno moja mama jak i dziewięcioro mojego rodzeństwa korzystają z moich pieniędzy.

Czasami interesy idą dobrze. Jednak zdarza się, że nie ma żadnego złota. Wiem, że to nie jest nic trwałego. Więc te dzieci, które są w szkole powinny się koncentrować na swoim wykształceniu na wypadek gdyby nie było złota. Wtedy można mieć lepszą przyszłość.”

Immanuel Okoku, 11 l., region Aszanti

Immanuel pracuje z 5 innymi dziećmi w jego wieku w samodzielnie zorganizowanym zespole. Pracują razem w każdy weekend. Wyrobisko górnicze znajduje się w lesie, 200 metrów od ich wioski. Wokół wioski istnieje kilka małych wyrobisk, gdzie dzieci pracują razem w sześćo-osobowych grupach.

„Praca jest trudna, wszystko, co jest z nią związane jest trudne. Trudno się kopie. Właściwie wszystko jest trudne.

Cały czas chorujemy przez tą pracę. Ciągłe boli nas głowa i mamy ból w klatce piersiowej. Zawsze skarżę się mamie, że ta choroba jest wynikiem pracy w kopalni. Ale ona nic o tym nie mówi. Nie zamierzam zrezygnować tylko dlatego, że źle się czuję, ponieważ nie mam pieniędzy.

Zarabiam około 10 Cedi (3,97 euro) dziennie. Mam proszą nas, byśmy tu przychodzili.”

5.2 Podziemia w kopalniach złota w Mali

- W małych kopalniach w Mali pracuje od 20 000 do 40 000 dzieci od 6. roku życia⁴⁸
- 55,4% dzieci w Mali kończy szkołę podstawową (5. klasę)⁴⁹
- 30,6% dzieci w Mali rozpoczyna naukę w szkole średniej⁵⁰
- 83% dzieci w Mali w wieku 7-14 lat pracuje^{51 52}
- 50,4% całkowitej liczby ludności w Mali znajduje się poniżej progu ubóstwa⁵³
- Mali plasuje się na 182 miejscu spośród 186 krajów pod względem wskaźnika rozwoju społecznego⁵⁴

W Mali praca dzieci jest zjawiskiem rozpowszechnionym: biorąc pod uwagę wysoki wskaźnik ubóstwa i niską jakość szkolnictwa na obszarach wiejskich, wiele rodzin nie ma wyjścia i zabiera ze sobą swoje dzieci, gdy szuka środków na przetrwanie w nieoficjalnych kopalniach.

Szacuje się, że od 20 000 do 40 000 dzieci jest zaangażowanych w wydobywanie złota w Mali. Niektóre podróżują do kopalń samodzielnie, natomiast większość jest zabierana przez swoje rodziny, gdy przenoszą się one, by zamieszkać w pobliżu kopalni. Dzieci w wieku już 7 lat pracują w kopalniach, kopią tunele, przemywają piasek lub kruszą rudę, albo sprzedają jedzenie lub wodę. Młodsze dzieci czasami opiekują się niemowlętami. W nieoficjalnych społecznościach górniczych rosnącym problemem jest także prostytucja dziecięca^{55 56 57}. Wiele dzieci jest zabieranych ze szkół, aby mogły pracować w kopalniach, a inne w ogóle nigdy nie chodziły do szkoły⁵⁸.

Górnictwo na małą skalę w Mali to niezwykle ciężka i niebezpieczna praca, zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Wyrobiska górnicze czasami się zawalają, godziny pracy są długie, praca jest bardzo wymagająca pod względem fizycznym, a korzystanie z rtęci nie jest regulowane i brak jest lokalnej wiedzy na temat zagrożeń, jakie stwarza^{59 60}.

Dochody z pracy w kopalniach złota całkowicie zależą od tego, co zostanie znalezione i dlatego dzienne wynagrodzenie może się znacznie różnić: z dzieci zarabiają od 500 do 2500 CFA (0,76 - 3,8 euro) dziennie. Najczęściej dzienny dochód wynosi około 1000 CFA (1,5 euro)⁶¹. Dzieci pracują od godz. 8:00 do 16:00 lub 18:00, z przerwą w południe. Kopalnie są zamknięte w poniedziałki lub piątki⁶².

⁴⁸ MOP (2010): Etude transfrontaliere sur le travail des enfants, str. 9. & UNEP (2009): Atelier sous-regional d'information des pays de l'Afrique de l'Ouest francophones sur les problemes lies a l'orpaillage. Rapport de synthese

⁴⁹ (2011) Millennium Development Goals: <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/data.aspx> (Dostęp w dniu 4 maja 2013 r.)

⁵⁰ (2011) WB country Data - Mali. (Dostęp 4 maja 2013 r.)

⁵¹ (2007) WB country Data - Mali. (Dostęp 4 maja 2013 r.). „Children in employment, unpaid family workers (% of children in employment, ages 7-14)”

⁵² HRW (2011): A Poisonous Mix, str. 20: Cytując raport Ministra Pracy w Mali z 2010 r., gdzie mowa o tym, że to „jedynie” 2/3 dzieci w Mali. http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

⁵³ ONZ, „Millennium Development Goals Indicators” <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/data.aspx> (Dostęp 19 listopada 2013 r.)

⁵⁴ UNDP, „Human Development Index” <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/103106.html> (dostęp 19 listopada 2013 r.)

⁵⁵ Wywiad DanWatch z Yaya Konate. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

⁵⁶ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁵⁷ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

⁵⁸ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁵⁹ Wywiad DanWatch z Yaya Konate. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

⁶⁰ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁶¹ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

⁶² Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

Większość dzieci oddaje zarobki swoim rodzicom. Pieniądze te są bardzo potrzebne, np. na jedzenie, artykuły pierwszej potrzeby oraz narzędzia kuchenne, których potrzebują dziewczęta, gdy wychodzą za mąż.

Jedynie połowa dzieci w Mali kończy szkołę podstawową⁶³. Dla wielu rodziców z ubogich obszarów wiejskich w Mali inwestowanie w wykształcenie dzieci nie jest brane pod uwagę ze względu na czesne, brak dostępu do szkół oraz konieczność wnoszenia wkładu finansowego w utrzymanie gospodarstwa domowego^{64 65}.

W weekendy dzieci uczęszczające do szkół przychodzą do kopalń, aby wykopywać złoto. Przyciągnięte wizją dóbr, na jakie stać dzieci pracujące w kopalniach, a także prawdopodobnie naciskane przez swoich rodziców, przychodzą z pobliskich wiosek, a nawet z Bamako, stolicy Mali⁶⁶. Inne dzieci przychodzą do kopalń po szkole. Jednak według doniesień jest to równia pochyła. Z powodu zmęczenia spada koncentracja dzieci, a dzieci często zaczynają stopniowo przychodzić do kopalni w dni robocze, aż część z nich nie zdaje egzaminów i zaczyna pracować na pełny etat^{67 68}. Dzieci, które przedwcześnie zakończą edukację, nie są przyjmowane z powrotem do systemu szkolnego⁶⁹.

5.2.1 Górnictwo złota na małą skalę w Mali

- **Mali to trzeci pod względem wielkości producent złota w Afryce.**
- **W 2012 r. produkcja złota w Mali wzrosła o 15% łącznie osiągając wartość 50,3 ton, z których od 4 000 do 5 000 kg pochodzi z nieoficjalnego źródeł wydobycia^{70 71}. Jednak prawdopodobnie nieoficjalne wydobycie złota jest dużo większe⁷².**
- **Od 100 000 do 200 000 górników pracuje w sektorze drobnego górnictwa złota⁷³**

⁶³ ONZ (2011): Millennium Development Goals <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/data.aspx> (dostęp 4 maja 2013 r.)

⁶⁴ Wywiad DanWatch z Inzan Sanogo, dyrektorem szkoły publicznej w Soumaya, kwiecień 2013 r.

⁶⁵ Wywiad DanWatch z Yacouba Bagayoko, przewodniczącym tomboloma (kierownik górniczy) i ojcem, społeczność górnicza z Kemogola, kwiecień 2013 r.

⁶⁶ Badanie terenowe DanWatch w zakresie drobnych społeczności górniczych w regionie Sikasso w Mali. Kwiecień 2013 r.

⁶⁷ Wywiad DanWatch z Inzan Sanogo, dyrektorem szkoły publicznej w Soumaya, kwiecień 2013 r.

⁶⁸ Wywiad DanWatch z Mamadou Bakayoko, burmistrzem gminy Ouroun, okręg Bougouni, kwiecień 2013 r.

⁶⁹ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁷⁰ Reuters, <http://www.lefigaro.fr/flash-eco/2013/02/28/97002-20130228FILWWW00539-mali-la-production-d-or-a-bondi-en-2012.php>

⁷¹ USGS (2011): Minerals Handbook: Mali and Niger, str. 1 <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/country/2011/myb3-2011-ml-ng.pdf>

⁷² Np. Organizacja Human Rights Watch (2011) cytowała Morike Sissoko, prezesa malijskiego stowarzyszenia górników złota, w sprawie szacowania łącznej produkcji rzemieślniczej na poziomie nawet 20 ton rocznie. Mamadou Lamine Traore, ekonomista i inspektor ds. finansowych w ambasadzie duńskiej w Mali powiedział, że oprócz "4 ton pochodzących z rzemieślniczego górnictwa złota, ... znaczne ilości są niezgłaszane. W rzeczywistości może to być 6 lub nawet 10 ton", a wiadomo, że nielegalne „malijskie złoto jest kierowane do Burkina Faso, Senegalu itp.”

⁷³ HRW (2011): A Poisonous Mix, str.18 http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

Podobnie jak w Ghanie, produkcja złota od dawna była i nadal jest niezwykle istotna dla Mali i prowadzona jest w formie dużych i małych przedsięwzięć. Złoto stanowi największy dochód Mali z eksportu, co w 2011 r. odpowiadało 75% całego eksportu⁷⁴.

Wydobywanie złota w Mali jest prowadzone przez 18 międzynarodowych spółek, nieznaną liczbę krajowych spółek górniczych oraz nieformalny sektor drobnych kopalń, który zatrudnia od 100 000 do 200 000 osób w ponad 350 kopalniach^{75 76}.

Sektor nieoficjalny

Struktura rzemieślniczych kopalń w Mali jest oparta na Tombolomach (kierownikach wsi), którzy stanowią władze kopalni. Wokół kopalń budowane są osiedla z domami z plastiku i kawałków drewna, gdzie mieszkają tysiące osób i składowane są artykuły potrzebne do życia i wydobycia⁷⁷. Jednak nie ma tam żadnych rzeczywistych i odpowiedzialnych władz, a pracownicy socjalni z pobliskich miast często są obciążani odpowiedzialnością w przypadku wystąpienia problemów, takich jak epidemia oraz w przypadku, gdy w wypadkach górniczych giną ludzie bez ustalonej tożsamości⁷⁸.

W Mali górnictwo na małą skalę jest dozwolone przez prawo jedynie w tak zwanych korytarzach złota, czyli kopalniach wyznaczonych przez lokalnych przywódców i burmistrzów. Jednak w przypadku znalezienia złota poza tymi korytarzami, taki obszar szybko przyciąga drobnych górników⁷⁹.

Gorączka złota

Wydobywanie złota na małą skalę w Mali można opisać jako kulturę gorączki złota, która jest dodatkowo podsycana przez ogólnoswiatowy wzrost cen złota w ostatnich latach oraz wzrost cen lokalnych towarów z powodu obecnych konfliktów w tym kraju⁸⁰. Rodziny i pojedyncze osoby z Mali oraz krajów sąsiadujących migrują, kierując się najnowszymi plotkami dotyczącymi złota⁸¹. Osiedla górnicze mogą być porzucone równie szybko jak zostały zbudowane, jeśli ich mieszkańcy zdadzą sobie sprawę, że ziemia nie przynosi spodziewanych zysków⁸². Brak opadów spowodowany zmianami klimatycznymi, oddziałujący negatywnie na rybołówstwo, hodowlę bydła i rolnictwo, także sprawia, że ludzie przechodzą na górnictwo^{83 84 85 86}.

⁷⁴ Claire Mainguy, "Natural resources and development: The gold sector in Mali," Resources Policy, vol. 36 (2011), str. 123-131 & HRW (2011): A Poisonous Mix, str. 16 http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

⁷⁵ HRW (2011): A Poisonous Mix, str. 18 http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

⁷⁶ USGS (2011): Minerals Handbook: Mali and Niger, str. 1 <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/country/2011/myb3-2011-ml-ng.pdf>

⁷⁷ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

⁷⁸ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

⁷⁹ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁸⁰ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

⁸¹ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁸² Nawet Moussa Uatara - kierownik urzędu ds. planowania i statystyki w Bougouni musiał zrezygnować z wyjaśniania liczby kopalń w jego regionie, ponieważ przez cały czas powstają nowe. Cytując Yacouba Dena z Bornefondens wyjaśnienie jest następujące: „Rolnicy zauważają, jeśli na ich polu pojawia się złoto, a potem ludzie zaczynają kopać”.

⁸³ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁸⁴ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

⁸⁵ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

⁸⁶ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

Gorączka złota w sektorze drobnych przedsiębiorców zaczęła w ostatnich latach wpływać na rolnictwo w Sikasso. Ludzie pozostają w kopalniach do czasu, gdy pora deszczowa (zbiorów) zagraża zrównoważonej gospodarce żywnościowej i zwiększa cenę żywności⁸⁷.

Gubernator regionu Sikasso w Mali uznał za niezbędne, by zarządzić zamykanie kopalń na czas pory deszczowej, aby zapewnić, że ludzie zajmą się uprawami. Nie było to jednak zbyt skuteczne^{88 89}.

Konflikt

W ostatnich latach konflikt w Mali dotkliwie odbił się na gospodarce. Od początku 2012 r. grupy Islamistów prowadziły walki z armią malijską na północy Mali, a po przewrocie w marcu 2012 r. nastąpił okres niepokoju społecznych i utarczek pomiędzy różnymi odłamami armii. Wraz z dalszym rozrostem odłamu islamskiego, poproszono Francję, by zainterweniowała przeprowadzając ofensywę militarną na północy⁹⁰.

Konflikt sprawił, że przemysł i infrastruktura na północy Mali zostały zamknięte, co jeszcze bardziej osłabiło już i tak słabe państwo. Jednak nadal można było kontynuować wydobycie złota gdyż jego złoża złota są zlokalizowane na południowym zachodzie i na południu kraju, a produkcja złota w 2012 r. wzrosła o 15%.⁹¹

Skrajne ubóstwo

Pomimo wielu lat szybkiego rozwoju, Mali jest nadal jednym z najbardziej ubogich krajów na świecie, plasując się na 182. miejscu spośród 186 krajów pod względem wskaźnika rozwoju społecznego ONZ⁹². Ponad połowa populacji utrzymuje się za mniej niż 1 USD dziennie⁹³. Jedynie około 1/3 populacji dorosłych umie czytać⁹⁴.

⁸⁷ Wywiad DanWatch z Moussa Diarra, Kierownik w Bougouni, 23 kwietnia 2013 r.

⁸⁸ Wywiad DanWatch z Moussa Diarra, Kierownik w Bougouni, 23 kwietnia 2012 r.

⁸⁹ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamieny i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁹⁰ <http://www.i-m-s.dk/wp-content/uploads/2013/02/media-in-mali-divided-by-conflict-2013-ims2.pdf> str. 30

⁹¹ Reuters, <http://www.lefigaro.fr/flash-eco/2013/02/28/97002-20130228FILWWW00539-mali-la-production-d-or-a-bondi-en-2012.php>

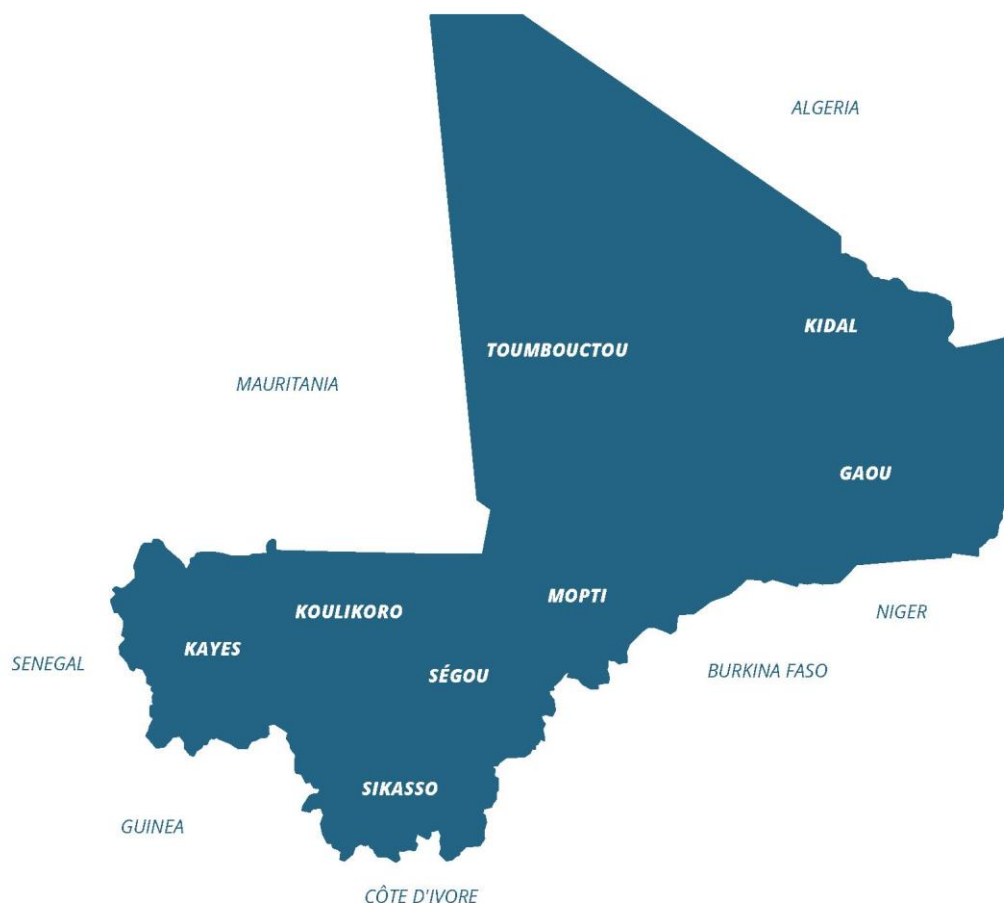
⁹² Wskaźnik rozwoju społecznego w ramach Programów Rozwoju ONZ (UNDP) obejmuje zdrowe życie, wiedzę i godny standard życia.

⁹³ <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/103106.html> (Dostęp 4 maja 2013 r.)

⁹⁴ 50,4% (2010) Millennium Development Goals: <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/data.aspx> (Dostęp 4 maja 2013 r.)

⁹⁵ Umiejętność czytania i pisanie w populacji powyżej 15 r. ż. wynosi 31,1% (2011) - Krajowe dane WB – Mali

5.2.2 Wydobywanie złota na małą skalę – Region Sikasso w Mali

- W regionie Sikasso mieszka 2 625 919 osób⁹⁵
- Pomimo tego, że region Sikasso jest 3. najmniejszym z 9 regionów w Mali, ma największą populację⁹⁶
- Obok Koulikoro i Kayes, Sikasso jest jednym z trzech regionów, w których można znaleźć złoto⁹⁷

⁹⁵ <http://instat.gov.ml/documentation/sikasso.pdf> (dostęp 20 maja 2013 r.)

⁹⁶ (2009) http://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Mali (dostęp 20 maja 2013 r.)

⁹⁷ UNEP <http://www.unep.org/hazardoussubstances/Portals/9/Mercury/Documents/PartnershipsAreas/Conference%20de%20Bamako%20sur%20l'orpaillage.pdf> (French - kombi af google translate og egne skills)

W regionie mieści się kilka dużych kopalń, pomijając ciągle rosnącą, choć bardzo niepewną liczbę drobnych górników. Rosnąca cena złota, nieudane żniwa z powodu zmian klimatycznych, wzrost cen artykułów oraz nieustanne odkrywanie nowych miejsc zawierających złoto to czynniki, które przyczyniają się do wzrostu liczby drobnych górników^{98 99 100}.

Chociaż mówi się, że złoto jest znajdowane w górnych warstwach gleby, górnicy kopią szyby (dziury) o głębokości 3-50 metrów, aby uzyskać dostęp do bardziej intratnych warstw złota. Ponieważ elektryczność i maszyny pozostają jedynie w kwestii marzeń, wszystko wykonywane jest ręcznie¹⁰¹. Praca jest często wykonywana przez dzieci w wieku od 7 lat wzwyż^{102 103}. Szyby są kopane jedynie przy użyciu kilofów, które są robione na miejscu i rozpadają się powodując obrażenia¹⁰⁴. Dzieci są narażone na niebezpieczeństwo przewlekłego zapalenia zatok¹⁰⁵, wywołane przez wdychanie drobnego pyłu¹⁰⁶. W ścianie błotnej wykuwane są stopnie, aby umożliwić wchodzenie na 25 metrów w głąb kopalni. Dzieci, gołymi rękami i przy użyciu liny, wciągają z kopalni 6-10-kilogramowe wiadra z brudem i rudą, co powoduje silne bóle pleców^{107 108}. Są one także wywołane pękaniem złota w panwiach, co robi się stojąc po kolana w błocie. Temperatury często sięgają 35-40 stopni, a cienia jest niewiele. Wszystko zależy od danego obszaru. Zazwyczaj nie ma żadnych zasad bezpieczeństwa ani urzędzeń, a doniesienia o zgonach na skutek zawału się kopalni w regionie nie są rzadkością^{109 110}. Na terenach kopalni nie ma oczyszczalni ścieków, a zanieczyszczona woda jest zgłaszana jako problem¹¹¹.

Wykorzystywanie rtęci w Mali

Chociaż w żadnym z odwiedzanych miejsc nie widziano, by używano rtęci, według doniesień jej wykorzystywanie jest powszechną praktyką. W miejscowości Soumaya górnicy wyjaśnili, że osoba, która pracowała przy użyciu rtęci właśnie zmarła. Badanie BORNEfonden przeprowadzone w maju 2012 r. w kopalniach w Soumaya i Kemogola udokumentowało użycie rtęci w obu miejscach. Ponadto organizacja BORNEfonden potwierdza, że dzieci nadal pracują z użyciem rtęci bez żadnych zabezpieczeń¹¹².

⁹⁸ Wywiad DanWatch z Andrei Sinamiény i Yacouba Dena, BORNEfonden Mali, Bamako, maj 2013 r.

⁹⁹ Wywiad DanWatch z Mamadou Lamine Traoré, ekonomistą i inspektorem ds. finansowych w ambasadzie duńskiej, kwiecień 2013 r.

¹⁰⁰ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

¹⁰¹ We wszystkich trzech kopalniach, które odwiedziliśmy, widzieliśmy tylko jedno narzędzie górnicze o napędzie mechanicznym. Była to pompa napędzana generatorem do wypompowywania wody z 50-metrowych szybów.

¹⁰² Było to możliwe ze względu na stosunkowo niewielką odległość od miasta.

¹⁰³ HRW (2011): A Poisonous Mix http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

¹⁰⁴ Badanie terenowe DanWatch w zakresie drobnych społeczności górniczych w regionie Sikasso w Mali. Kwiecień 2013 r.

¹⁰⁵ Wywiad DanWatch z Mamoutou Traoré, 14 lat, społeczność górnicza z Kemogola, kwiecień 2013 r.

¹⁰⁶ Przewlekłe zapalenie zatok przynosowych.

¹⁰⁷ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

¹⁰⁸ Wywiad DanWatch z Yaya Konatè. Kierownik ds. Rozwoju Społecznego w Bougouni, kwiecień 2013 r.

¹⁰⁹ We wszystkich trzech kopalniach, które odwiedziliśmy, widzieliśmy tylko jedno narzędzie górnicze o napędzie mechanicznym. Była to pompa napędzana generatorem do wypompowywania wody z 50-metrowych szybów.

¹¹⁰ Było to możliwe ze względu na stosunkowo niewielką odległość od miasta.

¹¹¹ Wywiad DanWatch z Tombolomas/Kierownikami wsi we wspólnocie górniczej w Soumaya, kwiecień 2013 r.

¹¹² Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

Korotoumou, 11 lat, Kopalnia w Soumaya

„Nazywam się Korotoumou Diakite i mam około 11 lat. Pracuję wyciągając piasek z dołów i płucząc piasek. Bolą mnie przez to plecy. Lubię płukać piasek. To jest łatwiejsze. Bolą od tego plecy, ale nie tak bardzo jak podczas wyciągania piasku z dołów. Pracuję w każdy dzień oprócz piątku. W piątki piorę ubrania i przynoszę wodę. Nigdy nie chodziłem do szkoły. Nie było na to pieniędzy.”

Mariam Bagayoko, 14 lat, Kemogola

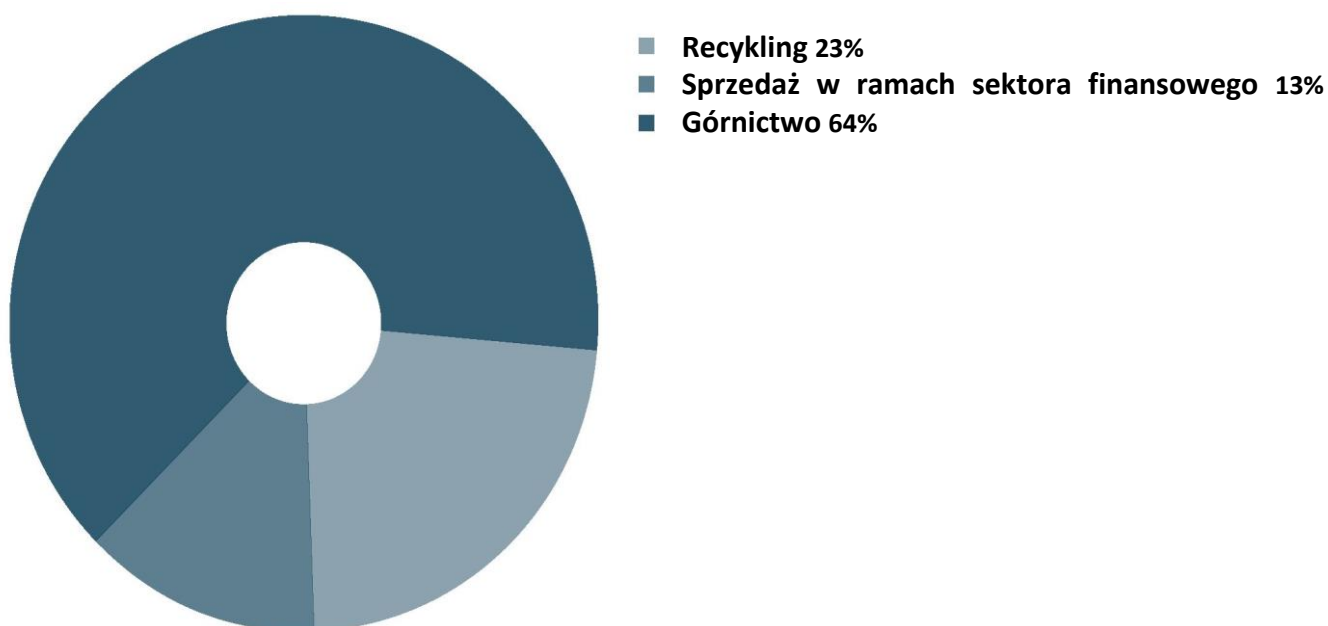
„Myję łupki osadowe aby uzyskać złoto - jest to trudne, ponieważ myję je przy użyciu wody, a jest w nich dużo brudu. Jest to ciężkie dla klatki piersiowej, ponieważ używa się jej podczas zgniatania kamieni dłońią. Przestałam chodzić do szkoły dwa lata temu. Pobito mnie w szkole i odeszłam. Ale teraz chciałabym wrócić do szkoły, ponieważ wolę to od pracy w kopalni. Zostanę tutaj (z moją ciotką) dopóki tata nie wezwie mnie do domu. Mam nadzieję, że to nastąpi niedługo.”

6. Z kopalni do gadżetu

Łańcuchy dostaw złota: z małej kopalni do elektroniki użytkowej

W światowym obiegu są dwa rodzaje złota: nowe jak i wtórne, z recyklingu. Złoto pochodzi z trzech źródeł: górnictwa, recyklingu i sprzedaży przez sektor finansowy (banki centralne, MFW itp.)¹¹³. Złoto jest wyjątkowe pod względem tego, że można je łatwo przetopić, co umożliwia łączenie złota z różnych źródeł na poszczególnych etapach łańcucha dostaw. Poprzez wytapianie złota z różnych źródeł w coraz większych partiach na każdym etapie, złoto wydobywane przez dzieci w sposób niezauważony przedostaje się na rynek. Ze względu na nieoficjalną i nieregularną sieć drobnych detalistów i wielu drobnych dostawców, już po kilku przejściach z rąk do rąk nie można prześledzić pochodzenia złota. Nie ma także żadnego ogólnosiwiatowego systemu identyfikowalności, który umożliwiłby śledzenie pochodzenia złota.

Ogólnosiwiatowa podaż złota¹¹⁴

Zasadniczo, wędrówkę złota z kopalni do elektroniki użytkowej można zamknąć w pięciu lub sześciu etapach, zgodnie ze schematem opisanym na kolejnej stronie¹¹⁵.

¹¹³ World Gold Council (2011): Gold Demand Trends, Q4 2011, str. 23 (Tendencje zapotrzebowania na złoto, 4. kwartał 2012r.)

¹¹⁴ Bloch i Owusu (2011): Linkages in Ghana's Gold Mining Industry: Challenging the Enclave Thesis, str. 13 (dane liczbowe z 2007 r.)

¹¹⁵ Enough, From Mine to Mobile: 1

Ghana Mali

1. Kopalnie *Wydobywanie złota w Ghanie i Mali obejmuje przedsięwzięcia górnicze poczynając od dużych firm po małe kopalnie, które wiążą się z dużym nakładem pracy i pracą dzieci.*

2. Detaliści *Po wydobyciu, drobni górnicy sprzedają swoje złoto krajowym kupcom. Natomiast duże przedsiębiorstwa często eksportują bezpośrednio.*

Na podstawie licencji od oficjalnej rady ds. dystrybucji, PMMC (Precious Minerals Marketing Company), drobni górnicy zazwyczaj prowadzą transakcje z około 740 kupcami licencjonowanymi przez PMMC, którzy działają w lokalnych społecznościach górniczych, w tym także w nielicencjonowanych kopalniach, gdzie pracują dzieci¹¹⁶. Ci kupcy sprzedają złoto PMMC w głównej siedzibie spółki w Akrze lub którejkolwiek z jej siedmiu oddziałów regionalnych¹¹⁷.

W każdej małej kopalni kilku mniejszych kupców może skupować złoto, w tym także złoto wydobywane przez dzieci¹¹⁸. Pracują oni dla detaliistów, mających swoje siedziby w większych miastach, takich jak Bougouni. Detaliści wytapiają złoto z różnych źródeł i sprzedają je największym detaliistom w stolicy Bamako¹¹⁹.

3a. Eksporterzy

Cały eksport złota na małą skalę z Ghany jest kontrolowany przez PMMC, albo przez samą korporację w imieniu osób trzecich albo przez podmioty posiadające licencje PMMC¹²⁰. Chociaż nie można uzyskać danych liczbowych dotyczących jedynie eksportu złota na małą skalę, według PMMC, złoto z małych kopalń jest eksportowane głównie do Szwajcarii i Zjednoczonych Emiratów Arabskich¹²¹.

Największe domy kupieckie w stolicy Bamako eksportują za granicę, głównie do Szwajcarii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich i Belgii¹²².

3b. Przemysł *W krajach, gdzie powszechny jest nieoficjalny handel minerałami, kraje sąsiadujące często są wykorzystywane do tranzytu przemycanych towarów.*

Jednak w Ghanie przemysł jest nadal niewielki. Ponieważ PMMC nie ocenia stanu prawnego złota, które nabywa, nielicencjonowani górnicy mogą eksportować swoje minerały za pośrednictwem oficjalnego urzędu eksportowego - to zmniejsza potrzebę przemycania złota do krajów tranzytowych^{123, 124, 125}.

W Mali złoto jest przemycane do kraju z Gwinei i z Burkina Faso. Występuje też przemysł złota od drobnych górników z Mali do krajów sąsiadujących, ale ze względu na jego nieoficjalny charakter, rozmiar tego zjawiska oraz kraje docelowe nie są znane^{126, 127}.

4. Rafinerie *Zanim złoto będzie mogło być wykorzystane w urządzeniach elektronicznych, biżuterii lub złotych sztabkach, należy je poddać rafinacji.*

Chociaż w Ghanie znajduje się co najmniej kilka rafinerii złota¹²⁸, niektóre źródła sugerują, że jedynie niewielka część rafinacji odbywa się w Ghanie¹²⁹. Lecz dwa największe kraje importujące złoto od drobnych górników z Ghany (Szwajcaria i Zjednoczone Emiraty Arabskie) mają rozbudowane zakłady do wytapiania i rafinacji¹³⁰.

Czasami detaliści sprzedają złoto rafineriom, a czasami większe rafinerie same kupują bezpośrednio z Mali. Według informacji uzyskanych przez organizację Human Rights Watch w 2011 r., spółki ze Szwajcarii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich i Belgii importowały złoto wydobywane na małą skalę z Mali. Firmy importujące poddają złoto dalszej rafinacji przed jego sprzedażą.

5. Firmy elektroniczne *Ostatecznie, rafinerie sprzedają część złota dostawcom elektroniki. Producenci elektroniki użytkowej często pozyskują komponenty od niezależnych dostawców, spółek podległych lub podwykonawców i dlatego też ten etap zazwyczaj obejmuje kilka podetapów¹³¹. Ponieważ trudno jest odwzorować dokładny łańcuch, komponenty zawierające złoto, w części których znajduje się złoto wydobywane przez dzieci, ostatecznie trafiają do smartfonów i komputerów osobistych jako kluczowe elementy w każdym użytkowym urządzeniu elektronicznym. Tylko jedna duża firma elektroniczna, HP, ujawniła informacje dotyczące jej hut.*

7. Polityki dotyczące wydobywania minerałów

Polityki pozyskiwania surowców obowiązujące w firmach produkujących smartfony i komputery

Poniżej przedstawiono wywiady z kluczowymi markami na temat polityk i praktyki odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów pod kątem złota wydobywanego przez dzieci z Ghany i Mali.

Wszystkie z ankietowanych spółek mają polityki dotyczące przeciwdziałania pracy dzieci. Wszystkie z pytanym firm podejmują w tych politykach kwestie związane z pozyskiwaniem minerałów z rejonów objętych konfliktami.

Żadna z firm, z którymi się skontaktowano w tej sprawie, nie mogła zagwarantować, że nie pozyskuje złota wydobywanego na małą skalę w Mali lub Ghanie.

Firmy Acer, Lenovo, Asus i Dell nie odpowiedziały, chociaż kontaktowaliśmy się z nimi kilkakrotnie w okresie ponad dwóch miesięcy. W odniesieniu do firm, które nie odpowiedziały, wykorzystano ich polityki udostępnione na stronach internetowych.

- **Samsung, Apple, Research in Motion, Nokia i HTC to największe marki smartfonów na rynku zachodnioeuropejskim¹³²**
- **HP, Acer, Lenovo, Asus i Dell to największe marki komputerowe na rynku zachodnioeuropejskim¹³³**

¹¹⁶ Bloch i Owusu (2011): 26 & <http://pmmcghana.com/gold> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹¹⁷ <http://pmmcghana.com/gold> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹¹⁸ Badanie terenowe DanWatch w zakresie nieoficjalnych społeczności górniczych w Sikasso w Mali, kwiecień 2013 r.

¹¹⁹ Wywiad DanWatch z Tombolomas/Kierownikami wsi we wspólnocie górniczej w Soumaya, kwiecień 2013 r.

¹²⁰ <http://pmmcghana.com/foreignbuyers> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹²¹ Wywiad DanWatch za pośrednictwem poczty elektronicznej z rzecznikiem prasowym PMMC, 31/1 2013 r.

¹²² HRW (2011): A Poisonous Mix, str. 6 http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

¹²³ G. Hilson i C. Potter (2003): Why Is Illegal Gold Mining Activity so Ubiquitous in Rural Ghana? str. 250

¹²⁴ Aboagye et al (2004): 72

¹²⁵ PMMC "Gold" <http://pmmcghana.com/gold> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹²⁶ HRW (2011): A Poisonous Mix, str. 73 http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/mali1211_forinsertWebUpload_0.pdf

¹²⁷ Wywiad DanWatch z Mamadou Lamine Traoré, ekonomistą i inspektorem ds. finansowych w ambasadzie duńskiej, w Mali, kwiecień 2013 r.

¹²⁸ Na przykład krajowe ASAP-VASA, Sahara Group's Gold Secure Ltd oraz rafineria założona przez Chińczyków Modern Gold Refinery, prowadzona przez Chyanchua.

¹²⁹ Bloch i Owusu (2011): Linkages in Ghana's Gold Mining Industry: Challenging the Enclave Thesis, str. 25

¹³⁰ W Szwajcarii swoją siedzibę mają następujące rafinerie: Argor-Heraeus, Metalor, PAMP i Valcambi, natomiast w Emiratach mieści się Gold DMCC, największa rafineria złota i producent sztabek na Bliskim Wschodzie.

¹³¹ Enough, From Mine to Mobile: 7

¹³² Statista „Market share of smartphone vendors in Western Europe from 1st quarter 2011 to 1st quarter 2012”

<http://www.statista.com/statistics/235330/market-share-of-smartphone-shipments-in-western-europe-by-vendor/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹³³ Gartner „Gartner Says PC Market in Western Europe Declined 11.7 Percent in the Fourth Quarter of 2012” <http://www.gartner.com/newsroom/id/2337015> (dostęp 20 maja 2013 r.)

7.1 Marki smartfonów¹³⁴

 Samsung Seul, Korea Południowa		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
<p>Założona w 1938 r. jako producent makaronów południowokoreańska firma Samsung jest największym podmiotem na europejskim rynku smartfonów. W odróżnieniu od innych spółek analizowanych w niniejszym raporcie, większość komponentów w produktach firmy Samsung pochodzi z wewnątrzgrupowej sieci spółek stowarzyszonych.</p>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<p>„Przestrzegamy wszystkich praw pracowniczych i praw człowieka w każdym regionie, w jakim prowadzimy działalność i bezwzględnie egzekwujemy przestrzeganie zakazu stosowania pracy dzieci, pracy przymusowej i dyskryminacji w miejscu pracy”</p>	
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<p>„Firma Samsung jest zaangażowana w utrzymywanie najwyższych norm odpowiedzialności przedsiębiorstw i nieustannie dokonujemy proaktywnej oceny naszych polityk dotyczących pozyskiwania surowców, aby zapewnić, że odnoszą się one do istniejących i pojawiających się kwestii związanych z naszą branżą”</p>	
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<p>„Pracujemy nad tym, aby identyfikować i eliminować korzystanie z minerałów z obszarów objętych konfliktem, w tym także z cyny, tantalu/koltanu, wolframu i złota, we wszystkich naszych produktach, pomimo tego, że nie jesteśmy do tego zobowiązani na mocy zarządzenia wykonawczego S.E.C. Wymagamy także od naszych dostawców pierwszego szczebla, by podpisali porozumienie o zachowaniu zgodności, w którym oświadczają, że nie będą stosowali tych minerałów”.</p>	
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	<p>Nie potrafę powiedzieć</p>	

 Apple Inc. Cupertino, Kalifornia, USA		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
<p>Amerykańska firma Apple, wykonująca i produkująca elektronikę użytkową, została założona w 1976 r. Jej iPhone produkowany w Chinach plasuje się na drugim miejscu na europejskim rynku smartfonów. Spółka jest notowana na rynku NASDAQ¹³⁵ i jest największą spółką notowaną na giełdzie na świecie (pod względem kapitalizacji rynkowej)¹³⁶.</p>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<p>„Spółka Apple nie toleruje stosowania pracy nieletnich. W przypadku gdy odkrywamy dostawców z nieletnimi pracownikami lub dowiemy się o przypadkach w przeszłości - gdy pracownicy albo odeszli, albo osiągnęli zgodny z prawem wiek produkcyjny przed audytem - żądamy natychmiastowych działań naprawczych. Żądamy, by dostawcy przywrócili nieletnich pracowników do szkoły i opłacili koszty kształcenia, stypendia socjalne i utracone zarobki za okres sześciu miesięcy lub do momentu, gdy dany pracownik osiągnie 16. rok życia, w zależności od tego, który okres jest dłuższy”</p>	
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<p>„Spółka Apple jest zaangażowana w przestrzeganie najwyższych standardów odpowiedzialności społecznej na każdym etapie naszego łańcucha dostaw na całym świecie. Domagamy się, by wszyscy nasi dostawcy zapewniali bezpieczne warunki pracy, traktowali pracowników z godnością i szacunkiem i stosowali ekologicznie odpowiedzialne procesy produkcyjne”¹³⁷</p>	
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<p>„W 2010 r. spółka Apple była jedną z pierwszych firm, która określiła w swoim łańcuch dostaw wykorzystanie minerałów, które potencjalnie mogą pochodzić z rejonów objętych konfliktem, identyfikując 218 dostawców spółki Apple, którzy używali tantalu (znanego także jako koltan), cyny, wolframu lub złota do produkcji komponentów do produktów marki Apple oraz 175 hut, z których pozyskiwali te surowce... Wraz z EICC kontynuujemy nasze działania zmierzające do przeprowadzenia audytów hut, aby upewnić się, że nasi dostawcy korzystają jedynie z metalów, które zostały pozyskane ze źródeł nieobjętych konfliktem, które są zgodne z naszymi normami praw człowieka i ochrony środowiska”¹³⁸</p>	
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	<p>Nie potrafę powiedzieć</p>	

¹³⁴ Na podstawie stron internetowych i wywiadów przeprowadzonych za pośrednictwem poczty elektronicznej (uwaga wewnętrzna: korespondencja ligger pa serveren)

¹³⁵ Apple „FAQ” <http://investor.apple.com/faq.cfm?FaqSetID=1> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹³⁶ Ycharts „Market cap” http://ycharts.com/rankings/market_cap (dostęp 20 maja 2013 r.)

 Research In Motion (RIM) Waterloo, Ontario, Kanada		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
Firma Research In Motion (RIM), kanadyjski producent urządzeń do komunikacji bezprzewodowej, została założona w 1984 r. ¹³⁹ RIM produkuje popularny smartfon BlackBerry i plasuje się na trzeciej pozycji na rynku europejskim. Spółka RIM jest notowana na giełdzie w Toronto i NASDAQ.		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	„Spółka RIM popiera zasadę swobody wyboru zatrudnienia i nie popiera korzystania z pracy niewolniczej w żadnej formie, w tym także pracy przymusowej i pracy dzieci” (Informacja ze strony internetowej)	
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	„Od dostawców, którzy chcą z nami prowadzić interesy, oczekujemy stosowania się do Kodeksu postępowania RIM oraz Polityki w zakresie odpowiedzialnych minerałów. Jest to podstawa do tego, by nasi dostawcy mogli zaangażować się w jakiegokolwiek działania”.	
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	„Spółka RIM nie kupuje tych metali bezpośrednio z żadnego źródła. Niemniej jednak dbamy także o nasz łańcuch dostaw dla części i komponentów stosowanych w produktach RIM. Spółka RIM współpracuje ze swoimi dostawcami w celu ciągłego doskonalenia realizowanych procesów należytej staranności dotyczących źródła i łańcucha nadzoru w odniesieniu do metali wykorzystywanych w częściach i komponentach, które nam dostarczają”.	
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Nie potrafimy powiedzieć	

 Nokia Espoo, Finlandia		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
Fińska spółka Nokia, założona w 1871 r. jako producent papieru, jest obecnie na czwartym miejscu na europejskim rynku smartfonów ¹⁴⁰ . Smartfony firmy Nokia są produkowane głównie w jej fabrykach w Pekinie w Chinach i w Masanie w Korei Południowej ¹⁴¹ . Spółka ta jest notowana na giełdzie w Helsinkach i Nowym Jorku ¹⁴² .		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	„Nasi dostawcy muszą spełniać Wymogi dla dostawców spółki Nokia, które obejmują zapis dotyczący pracy dzieci, a także stosować podobne wymagania wobec swoich dostawców”.	
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	„Nasze obszerne Wymogi dla dostawców spółki Nokia określają surowe wymagania środowiskowe, społeczne, etyczne oraz w zakresie BHP dla naszych dostawców i są wdrażane w drodze porozumienia.”	
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	„Nokia nie kupuje metali bezpośrednio, ale nieustannie dbamy o to, by zapewnić, że do naszego łańcucha dostaw nie dostaną się metale z obszarów objętych konfliktem. Jesteśmy zaangażowani w inicjatywy branżowe, mające na celu wdrożenie audytu hut oraz w proces walidacji w celu usprawnienia identyfikacji pochodzenia minerałów i zatwierdzenia źródeł z obszarów nieobjętych konfliktem”.	
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Nie potrafimy powiedzieć	

¹³⁷ Apple „Supplier Responsibility” („Odpowiedzialność dostawców”) <http://www.apple.com/supplierresponsibility/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹³⁸ Apple (2012): Apple Supplier Responsibility, str. 11 http://images.apple.com/supplierresponsibility/pdf/Apple_SR_2012_Progress_Report.pdf

¹³⁹ RIM „Blackberry” <http://www.rim.com/company/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴⁰ Statista „Market share of smartphone vendors in Western Europe from 1st quarter 2011 to 1st quarter 2012”

<http://www.statista.com/statistics/235330/market-share-of-smartphone-shipments-in-western-europe-by-vendor/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴¹ Nokia „Production facilities”

<http://www.nokia.com/global/about-nokia/about-us/production-facilities/production-facilities/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴² Nokia „Stock information” <http://www.nokia.com/global/about-nokia/investors/stock-information/stock-information/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

 HTC Taoyuan, Tajwan		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact	
Spółka HTC, tajwański producent smartfonów i tabletów, została założona w 1997 r. To piąty pod względem wielkości podmiot na europejskim rynku smartfonów. Główne zakłady produkcyjne HTC znajdują się w Tajwanie i Szanghaju ¹⁴³ . Spółka jest notowana na giełdzie w Tajwanie ¹⁴⁴ .			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<i>„Nasza polityka pracy ogranicza wykorzystywanie pracy dzieci i wyraźnie określa nasze wymagania, aby wszyscy pracownicy fabryk byli w wieku uprawniającym do legalnego podjęcia pracy”</i>		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<i>„Nasi dostawcy oraz ich dostawcy są zobowiązani do przestrzegania wszystkich obowiązujących międzynarodowych i lokalnych praw pracy. Jest to warunek podjęcia współpracy z HTC. Nasz zespół ds. kontroli jakości przeprowadza regularne kontrole naszych dostawców, aby zapewnić pełną zgodność z tymi przepisami”</i>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<i>„Jako członek Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC) podpisaliśmy Kodeks postępowania EICC, który obejmuje kryteria dotyczące certyfikacji i polityki w zakresie pozyskiwania minerałów i praktyk pracowniczych”.</i>		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Nie potrafię powiedzieć		

7.2 Marki komputerów

 Hewlett Packard (HP) USA		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact	
Spółka HP została założona w 1939 r. w USA. Pierwotnie produkowała instrumenty audio. HP to lider na rynku komputerów osobistych w Europie.			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<i>„Na żadnym etapie produkcji nie jest dozwolone korzystanie z pracy dzieci”.</i>		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<i>Spółka HP określiła politykę, systemy zarządzania oraz ramy należytej staranności zgodne z wytycznymi dotyczącymi zachowania należytej staranności Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów objętych konfliktem i obszarów wysokiego ryzyka.</i>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<i>Pomimo faktu, że większość metali jest nabywana od dostawców na kilku szczeblach, którzy nie są częścią HP, przeprowadzamy kontrole w zakresie należytej staranności w odniesieniu do 3T i złota w naszym łańcuchu dostaw. W 2007 r., w związku z rosnącymi obawami dotyczącymi pochodzenia metali wykorzystywanych w produktach elektronicznych, przeprowadziliśmy ankiety wśród dostawców produkowanych notebooków i określonych dostawców napędów dysków twardych, napędów dysków optycznych, baterii, wyświetlaczy ciekłokrystalicznych i płytek obwodów drukowanych do notebooków dotyczące pochodzenia kilku metali zawartych w tych produktach, w tym także złota i cyny.</i>		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	<i>Możliwe, że jakiś dostawca, odległy o kilka poziomów w łańcuchu od HP, pozyskuje złoto z tego kraju, ale jest to mało prawdopodobne, biorąc pod uwagę wysoki stopień czystości, jaki jest wymagany do produkcji elektroniki.</i>		

¹⁴³ China Tech News „Taiwan's HTC To Invest USD45 Million In Mainland's HTC Electronics” <http://www.chinatechnews.com/2010/06/03/12160-taiwans-htc-to-invest-usd45-million-in-mainlands-htc-electronics> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴⁴ HTC „HTC investors” <http://www.htc.com/www/investor/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

		Acer NoweTajpej, Tajwan	EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
Spółka Acer została założona w 1976 r. jako Multitech. Razem ze spółką Lenovo, Acer zajmuje drugie miejsce na europejskim rynku komputerowym.			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<i>Przestrzegamy wszystkich przepisów dotyczących godzin pracy, wieku minimalnego (zakaz pracy dzieci lub pracy przymusowej) oraz świadczeń i upewniamy się, że wszyscy nasi dostawcy przestrzegają tych wymogów¹⁴⁵.</i>		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<i>W 2011 r. przyjęliśmy szablon dotyczący należytej staranności obowiązujący w ramach EICC/GeSI w celu przeprowadzania analiz pod kątem tego, które spółki rafinują nasze dostawy tantalu, cyny, wolframu i złota. Jednak napotkaliśmy także problemy podczas naszej ankiety, w szczególności w odniesieniu do braku pewności, czy otrzymane informacje są rzetelne, na przykład nazwy, lokalizacje i wyroby hutnicze¹⁴⁶</i>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<i>Od 2009 r. spółka Acer jest zaangażowana w kształcenie swoich dostawców w tym zakresie oraz śledzenie swojego łańcucha dostaw aż do źródła pochodzenia kobaltu, złota, palladu, tantalu, cyny i wolframu. Kontrola wykazała, że złoto jest pozyskiwane głównie z Chin, Afryki Południowej, Australii i Japonii¹⁴⁷ Niedawno spółka Acer dołączyła do grupy roboczej programu EICC/GeSI dotyczącego oceny hut z obszarów nieobjętych konfliktem (CFS)¹⁴⁸</i>		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Brak odpowiedzi		

		Lenovo Pekin, Chiny oraz Morrisville, Północna Karolina	EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact
Spółka Lenovo to producent komputerów z siedzibą w Chinach, założona w 1984 r. Razem ze spółką Acer, Lenovo zajmuje drugie miejsce na europejskim rynku komputerowym.			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	<i>Spółka Lenovo przywiązuje uwagę do skutecznego zniesienia pracy dzieci, stosując się do zasad inicjatywy ONZ Global Compact¹⁴⁹</i>		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	<i>Spółka Lenovo zdaje sobie sprawę z wyzwań, z jakimi wiąże się złożona kwestia pozyskiwania materiałów z obszarów nieobjętych konfliktem i dąży do uzyskania transparentności łańcucha dostaw poprzez uczestniczenie w wielobranżowych i wielopoziomowych wspólnych inicjatywach skierowanych na to zagadnienie. Spółka Lenovo jest członkiem grupy roboczej ds. wydobywczych EICC, której działania są zorientowane na opracowanie wspólnych rozwiązań branżowych¹⁵⁰</i>		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	<i>Spółka Lenovo raczej nie nabywa materiałów zawierających tantal, cynę, wolfram lub złoto z obszaru objętego konfliktem¹⁵¹</i>		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Brak odpowiedzi		

¹⁴⁵ Acer (2011): Normy postępowania w biznesie grupy Acer, str. 8, http://www.acer-group.com/public/Sustainability/pdf/ACER_conduct-%202011%20New.pdf

¹⁴⁶ Acer „Responsible Sourcing of Minerals” <http://www.acer-group.com/public/Sustainability/supply/supply-3.htm> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴⁷ Acer „Responsible Sourcing of Minerals” <http://www.acer-group.com/public/Sustainability/supply/supply-3.htm> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴⁸ Acer „Responsible Sourcing of Minerals” <http://www.acer-group.com/public/Sustainability/supply/supply-3.htm> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁴⁹ Lenovo (2012): Sustainability for the PC+ Era, str. 92 http://www.lenovo.com/social_responsibility/us/en/FY2012_Lenovo_Sustainability_Report.pdf

¹⁵⁰ Lenovo „Lenovo's Actions to Address Conflict Minerals” http://www.lenovo.com/social_responsibility/us/en/Conflict_minerals_statement.pdf (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁵¹ Lenovo „Lenovo's Actions to Address Conflict Minerals”, http://www.lenovo.com/social_responsibility/us/en/Conflict_minerals_statement.pdf (dostęp 20 maja 2013 r.)

 Asus Tajpej, Tajwan		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact	▼ × ×
Tajwańska spółka Asus została założona w 1990 r. i zajmuje się produkcją komputerów i komponentów elektronicznych. Pod względem wielkości, Asus zajmuje czwarte miejsce na rynku europejskim.			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	Deklaracja AUSTeK dotycząca polityki w zakresie praw człowieka brzmi następująco: Zakaz stosowania pracy dzieci. Przestrzeganie lokalnych przepisów i wymogów dotyczących minimalnego wieku oraz niewykorzystywanie pracy dzieci ¹⁵²		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	W zakresie zarządzania dostawcami i firmami zewnętrznymi, spółka ASUS gromadzi informacje i wymogi dotyczące dostawców i firm zewnętrznych za pomocą platformy elektronicznej - strony zarządzania relacjami w ramach dostaw (Supply Relationship Management, SRM) ¹⁵³		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	Spółka ASUS chętnie współpracuje w ramach Kodeksu postępowania przemysłu elektronicznego (EICC) oraz światowej inicjatywy w zakresie zrównoważonego rozwoju dzięki TIK (GeSI) w celu badania źródeł minerałów dla przemysłu elektronicznego, a także w celu komunikowania się z innymi odpowiednimi grupami i organizacjami, które mają jakiegokolwiek obawy w tym zakresie.		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Brak odpowiedzi		

 Dell Round Rock, USA		EICC GeSI Inicjatywa ONZ Global Compact	▼ × ×
Amerykańska spółka komputerowa Dell została założona w 1984 r. przez Michaela Della. Jest to jeden z największych koncernów zajmujących się wytwarzaniem technologii na świecie i piąty pod względem wielkości sprzedawca na rynku europejskim.			
Jaka jest Państwa polityka dotycząca pracy dzieci?	Pod żadnym pozorem nie jest dozwolone korzystanie z pracy dzieci. Wszyscy pracownicy muszą spełniać wymóg dotyczący wieku minimalnego określony w lokalnych przepisach ¹⁵⁴		
Jaką mają Państwo politykę w zakresie zrównoważonego zarządzania dostawcami?	Spółka Dell oraz jej dostawcy są zobowiązani do przestrzegania wszystkich obowiązujących praw i przepisów w każdym miejscu prowadzenia swojej działalności. Ponadto muszą oni uwzględniać wysokie normy zachowania etycznego i traktować swoich pracowników uczciwie, z godnością i szacunkiem, w zgodzie z lokalnymi przepisami oraz kodeksem postępowania Electronics Industry Citizenship Coalition (EICC) ¹⁵⁵		
Jaka jest Państwa polityka dotycząca minerałów?	W chwili gdy program CFS oraz programy certyfikacji osiągną etap, na którym spółka Dell będzie przekonana, że jest w stanie dostarczać materiały z obszarów nieobjętych konfliktem, narzucimy dostawcom wymóg korzystania z certyfikowanych źródeł w celu pozyskiwania surowców do produktów marki Dell ¹⁵⁶		
Czy pozyskują Państwo złoto z Ghany lub Mali?	Brak odpowiedzi		

¹⁵² Asus „Human Rights/Employee Welfare” <http://csr.asus.com/english/#28> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁵³ Asus „Supplier Conduct Principles” <http://csr.asus.com/english/index.aspx#143> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁵⁴ Dell „Dell Human Rights and Labor Policy Statement”

<http://www.dell.com/Learn/us/en/uscorp1/corp-comm/cr-report-human-rights-labor-policy?c=us&l=en&s=corp> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁵⁵ Dell „Supplier Global Citizenship Commitment” <http://www.dell.com/Learn/us/en/uscorp1/corp-comm/cr-supplier-global-citizen-commit?c=us&l=en&s=corp&cs=uscorp1&delphi:gr=true> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁵⁶ Dell „Addressing Conflict Minerals: Leading Collective Action Across Our Industry” <http://www.dell.com/Learn/my/en/myhea1/corp-comm/>

8. Ramy prawne oraz inicjatywy mające na celu zwiększenie odpowiedzialnej produkcji i odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów

Obecnie nie ma żadnych wdrożonych systemów, dzięki którym firmy elektroniczne mogą określić pochodzenie minerałów; istnieją jednak inicjatywy, mające na celu zwiększenie odpowiedzialności w produkcji elektroniki i pozyskiwaniu minerałów. Jednak wiele pomiotów odnosi się jedynie do odpowiedzialnego zachowania w biznesie w odniesieniu do minerałów z obszarów objętych konfliktem, gdzie najbardziej znanym przykładem jest wydobywanie minerałów w Demokratycznej Republice Kongo. Ta sytuacja odnosi się zarówno do amerykańskiej ustawy Dodda-Franka jak i inicjatyw, takich jak Conflict-Free Standard, Conflict Free Smelter Programme oraz grup roboczych ds. wydobywczych EICC i GeSI. Natomiast takie inicjatywy jak Fairtrade oraz Faimined gold koncentrują się głównie na warunkach pracy poza obszarami objętymi konfliktami zbrojnymi.

Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC) oraz Global e-Sustainability Initiative (GeSI) to branżowe inicjatywy, których celem jest zwiększenie odpowiedzialności i identyfikowalności w całym łańcuchu dostaw branży elektronicznej, ale wymagają one od swoich członków jedynie przyjęcia kodeksu postępowania w odniesieniu do dostawców pierwszego rzędu w ich łańcuchach dostaw.

Ustawa Dodda-Franka

Ustawa Dodda-Franka o reformie Wall Street i ochronie konsumentów została uchwalona przez Kongres Stanów Zjednoczonych w lipcu 2010 r. Punkt 1502 ustawy określa potrzebę wstrzymania finansowania konfliktów w DRK. Ustawa wzywa amerykańskie spółki do sprawdzenia, czy ich minerały pochodzą z DRK lub krajów przyległych oraz do przeprowadzenia badania należytej staranności (*due diligence*) swojego łańcucha dostaw, w przypadku gdy pozyskują minerały z DRK, a także do zgłaszania tego do amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych i Giełd¹⁵⁷. Ustawa Dodda-Franka nie stanowi zakazu stosowania minerałów z obszarów konfliktowych, ale niektóre branże pozyskujące minerały, w tym także złoto, zinterpretowały to w ten sposób, wstrzymując handel z nieoficjalnym sektorem górniczym w DRK. Miało to niepożądany wpływ na nieoficjalny sektor górniczy^{158 159 160}. Jednak niektóre firmy przyznały, że wstrzymanie handlu z obszarami ryzyka może nie być najlepszym sposobem poprawy sytuacji lokalnych społeczności zaangażowanych w ten proces¹⁶¹.

Europejska inicjatywa w sprawie minerałów z obszarów objętych konfliktem?

Aktualnie Komisja Europejska pracuje nad inicjatywą w zakresie odpowiedzialnego pozyskiwania minerałów z obszarów objętych konfliktem oraz obszarów podwyższonego ryzyka. Dokładna treść nie została opublikowana ale komisarz ds. handlu w Komisji Europejskiej, Karel de Gucht, wyjaśnił, że inicjatywa ta będzie miała szeroki zakres regionalny¹⁶². Nie wiadomo, czy będzie on obejmował pracę dzieci. Inicjatywa ma zostać przedstawiona w 2013 r.¹⁶³

¹⁵⁷ GPO (2010): USTAWA DODDA-FRANKA O REFORMIE WALL STREET I OCHRONIE KONSUMENTÓW <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ203/pdf/PLAW-111publ203.pdf> (dostęp 20 marca 2013 r.)

¹⁵⁸ Judith Sargentini, posłanka do Parlamentu Europejskiego i makeITfair Parlament Europejski, Bruksela, 26 maja 2011 r.: OKRĄGŁY STÓŁ W SPRAWIE USTAWODAWSTWA DOTYCZĄCEGO MINERAŁÓW Z OBSZARÓW OBJĘTYCH KONFLIKTEM, str. 8

¹⁵⁹ Global Witness, „The Dodd Frank Act's Section 1502 on conflict minerals” <http://www.globalwitness.org/library/dodd-frank-acts-section-1502-conflict-minerals> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁶⁰ Wywiad DanWatch z Wilbertem Petty Brentum, kierownikiem projektu Solidaridad, Ghana, 2 lutego 2013 r.

¹⁶¹ Make It Fair (2012): From Congo with no Blood, str. 22

¹⁶² Komisja Europejska, „Baza komunikatów prasowych” http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-673_en.htm?locale=FR (dostęp 19 listopada 2013 r.)

¹⁶³ SOMO (2013): Conflict Due Diligence by European Companies, str. 3

Konwencja Minamata w sprawie rtęci

W styczniu 2013 r. ponad 140 krajów uzgodniło pierwszy traktat w sprawie rtęci¹⁶⁴. Traktat dotyczy stosowania i emisji rtęci oraz strategii kontroli, redukcji i postępowania w przypadku narażenia na działanie rtęci. Z tego powodu oczekuje się, że traktat ten będzie miał wpływ na stosowanie rtęci w górnictwie na małą skalę, lecz jeszcze jest zbyt wcześnie, by mówić o tym, w jaki sposób i kiedy to nastąpi. Traktat wejdzie w życie po jego ratyfikacji przez 50 krajów¹⁶⁵. Ghana nie podpisała tej konwencji, a Mali ją podpisała, ale jej nie ratyfikowała¹⁶⁶.

Światowa inicjatywa w zakresie zrównoważonego rozwoju w sektorze ICT (GeSI)

GeSI to stowarzyszenie branżowe utworzone w 2001 r. w celu zwiększenia trwałości w sektorze ICT¹⁶⁷. Inicjatywa powstała w celu wspierania grup roboczych, inicjatyw i praktyk członków w zakresie kwestii środowiskowych i dotyczących praw człowieka.

Koalicja Odpowiedzialności Społecznej Przemysłu Elektronicznego (EICC)

EICC to koalicja spółek zajmujących się elektroniką, mająca na celu ustanowienie łańcuchów dostaw, które są odpowiedzialne pod kątem społecznym i ekologicznym¹⁶⁸. Jej standardy obejmują prawa pracownicze (w tym także pracę dzieci), zdrowie i bezpieczeństwo, ochronę środowiska naturalnego, etykę oraz kwestie systemu zarządzania¹⁶⁹.

EICC wymaga od swoich członków, aby zasady te zostały wdrożone co najmniej w stosunku do pierwszego poziomu dostawców¹⁷⁰.

W 2004 r. GeSI i EICC utworzyły grupę roboczą ds. wydobywania surowców, która zajmuje się zwiększeniem przejrzystości i identyfikowalności minerałów w łańcuchu dostaw, koncentrując się na minerałach z obszarów objętych konfliktami.

Program Conflict Free Smelter

Program Conflict Free Smelter (Huty z obszarów nieobjętych konfliktem) został zapoczątkowany przez EICC i GeSI, jako narzędzie dla spółek, które chcą upewnić się, że pozyskują minerały z obszarów nieobjętych konfliktami zbrojnymi¹⁷¹. Program ma na celu uproszczenie zarządzania łańcuchem dostaw. Minerały objęte programem to tantal, cyna, wolfram i złoto, które zgodnie z ustawą Dodd-Franka są minerałami z obszarów konfliktów¹⁷². Według informacji na stronie programu Conflict Free Smelter w Afryce nie ma żadnych hut uczestniczących w programie. HP to pierwsza i jedyna firma elektroniczna, która dąży do osiągnięcia łańcuchów dostaw, które są w pełni wolne od minerałów pochodzących z obszarów objętych konfliktami, poprzez zobowiązanie swoich dostawców do stosowania certyfikacji Conflict Free Smelter, ogłoszonej wiosną 2013¹⁷³.

¹⁶⁴ UNEP (2013): Minamata Convention Agreed by Nations <http://www.unep.org/newscentre/default.aspx?DocumentID=2702&ArticleID=9373>

¹⁶⁵ HRW (2013): Mercury Treaty Designed to Save Lives <http://www.hrw.org/news/2013/03/14/mercury-treaty-designed-save-lives>

¹⁶⁶ Konwencja Minamata w sprawie rtęci, „Kraje” <http://www.mercuryconvention.org/Countries/tabid/3428/Default.aspx> (dostęp 19 listopada 2013 r.)

¹⁶⁷ GeSI, „About GeSI” <http://gesi.org> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁶⁸ EICC, „About us” http://www.eicc.info/about_us.shtml (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁶⁹ EICC, „Code of Conduct” (Kodeks postępowania) <http://www.eicc.info/documents/EICCCodeofConductEnglish.pdf> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷⁰ EICC, „Code of Conduct” (Kodeks postępowania) <http://www.eicc.info/documents/EICCCodeofConductEnglish.pdf> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷¹ GeSI, „About GeSI” <http://gesi.org/portfolio/project/15> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷² EICC, „Extractives Workgroup” <http://www.eicc.info/documents/ExtractivesWorkgroupWhitepaper.pdf> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷³ Triple Pundit (2013): HP's Conflict-Free Supply Chain Initiative is an Industry First www.triplepundit.com/2013/04/hps-conflict-free-supply-chain-initiative-industry-first/

World Gold Council: norma dotycząca złota z obszarów nieobjętych konfliktem

World Gold Council to organizacja handlowa reprezentująca największe spółki z sektora górnictwa złota na świecie¹⁷⁴. Norma dotycząca złota z obszarów nieobjętych konfliktami to zbiór 8 zasad dla oficjalnego sektora spółek wydobywających złoto, które prowadzą działalność w obszarach konfliktów zbrojnych^{175 176}. W ramach zobowiązania do przestrzegania praw człowieka, spółki zobowiązują się nie tolerować pracy dzieci opartej na wyzysku¹⁷⁷. Norma ta ma zostać wdrożona w ciągu roku 2013 i nie dotyczy kwestii pozyskiwania minerałów od drobnych górników.

Fairtrade i Fairmined gold

Fairtrade (Sprawiedliwy Handel) i Fairmined gold (Sprawiedliwie wydobywane złoto) zostały ustanowione przez Fairtrade International, która wdrożyła programy certyfikacji w zakresie wydobywania złota, podobnie jak to ma miejsce w przypadku dobrze znanych towarów konsumpcyjnych, takich jak kawa¹⁷⁸. Holenderska organizacja Solidaridad ma program, który pomaga rolnikom w uzyskaniu certyfikacji Fairtrade i Fairmined gold w Kolumbii, Boliwii, Peru, Ghanie, Ugandzie, Tanzanii i Kenii¹⁷⁹. Aby kontrolować łańcuch dostaw, w ramach inicjatywy Fairtrade określono zupełnie nowe „zamknięte” łańcuchy dostaw, podczas tworzenia własnych powiązań pomiędzy górnikami i producentami biżuterii. Gwarantując drobnym górnikom wyższą cenę za ich złoto, programy Fairtrade i Fairmined gold mają na celu stworzenie atrakcyjnej alternatywy dla *galamsey*, pomagając w procesie formalizacji sektora drobnych kopalń, w którym można odnieść się do takich kwestii jak praca dzieci. Inicjatywy Fairtrade i Fairmined gold będą dostępne jedynie dla branży jubilerskiej, ze względu na stosunkowo niewielką liczbę innych komponentów poza złotem. Na przykład telefon będzie można nazwać telefonem Sprawiedliwego Handlu (Fairtrade), gdy wszystkie jego komponenty będą posiadały certyfikację Sprawiedliwego Handlu, co w przypadku elektroniki użytkowej jest prawie niemożliwe¹⁸⁰.

Fairphone

Fairphone to prywatne przedsiębiorstwo z siedzibą w Amsterdamie (Waag Products), które współpracuje z kilkoma organizacjami w celu wyprodukowania bardziej sprawiedliwego telefonu komórkowego, którego pierwsze egzemplarze weszły na rynek w roku 2014¹⁸¹. Zamierzeniem firmy jest wyprodukować telefon zawierający cynę z obszarów nieobjętych konfliktem i ma zamiar (na pewnym etapie) poprawić warunki pracy w całym łańcuchu dostaw, płacić bardziej sprawiedliwe ceny/pensje i sprawić, że łańcuch dostaw będzie bardziej przejrzysty¹⁸².

Inicjatywa ONZ Global Compact

Inicjatywa ONZ Global Compact to dobrowolna inicjatywa promowana przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Jej sygnatariusze zobowiązują się do zgłaszania swojego wpływu na prawa człowieka, a także do przestrzegania 10 wspólnych zasad. Zasady te obejmują prawa człowieka, prawa pracowników, kwestie środowiskowe oraz standardy antykorupcyjne. Zasada nr 5 wymaga zaangażowania się w „skuteczne zniesienie pracy dzieci”¹⁸³.

¹⁷⁴ World Gold Council, „Members” (Członkowie) http://www.gold.org/about_us/members/ (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷⁵ World Gold Council, „Conflict-free Standard” http://www.gold.org/about_gold/sustainability/conflict_free_standard/ (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷⁶ World Gold Council, „Conflict-free Standard” http://www.gold.org/about_gold/sustainability/conflict_free_standard/ (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷⁷ Mining Weekly (2013): Implementation of conflict-free gold standard is under way

<http://miningweekly.com/article/implementation-of-conflict-free-gold-standard-is-under-way-2013-03-08>

¹⁷⁸ Fairtrade Foundation, „Gold” <http://www.fairtrade.org.uk/gold/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁷⁹ Solidaridad, „Sustainable gold” <http://solidaridadnetwork.org/gold> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁸⁰ Wywiad DanWatch z Wilbertem Petty Brentum, kierownikiem projektu Solidaridad, Ghana, 2 lutego 2013 r.

¹⁸¹ Fairphone, „Fairphone” <http://www.fairphone.com/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁸² Fairphone, „action areas” <http://www.fairphone.com/action-areas/index.html> (dostęp 20 maja, 2013 r.)

¹⁸³ UNGC, „The Ten Principles” <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html> (accessed May 20, 2013)

Inicjatywa dotycząca cyny z obszarów nieobjętych konfliktem (Conflict-Free Tin Initiative)

W październiku 2012 r. rząd holenderski zainicjował program pozyskiwania cyny z obszarów nieobjętych konfliktem w DRK, obejmujący partnerów branżowych. Program jest wdrożeniem wytycznych dotyczących zachowania należytej staranności Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów objętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka. Jak dotąd w ramach programu wyprodukowano 200 ton materiałów, które zostaną dostarczone kupcom zaangażowanym w ten program¹⁸⁴.

Suplement w sprawie złota do wytycznych dotyczących zachowania należytej staranności OECD

Suplement w sprawie złota to specjalny dodatek do wytycznych dotyczących zachowania należytej staranności OECD (część wytycznych OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych).

Wytyczne zawierają specjalne zalecenia w sprawie zwiększenia identyfikowalności w łańcuchu wartości podczas pozyskiwania złota z małych kopalń rękodzielniczych, małych przedsiębiorstw i dużych kopalń¹⁸⁵.

Od obszarów wolnych od konfliktu po obszary wolne od pracy dzieci?

Uwaga, jaką zwrócono na pozyskiwanie minerałów z obszarów objętych konfliktem z DR Kongo, wywarła pewną presję na branżę górniczą oraz branże pozyskujące minerały. Zaczęto domagać się od nich uznania odpowiedzialności i zaangażowania w inicjatywy, które zajmują się tymi kwestiami. O ile inicjatywy wymienione powyżej, w większości podejmujące kwestie związane z minerałami z obszarów objętych konfliktem, jeszcze nie funkcjonują, pokazują one, że możliwe jest dążenie branży pozyskujących minerały do kontrolowania skomplikowanych łańcuchów dostaw i zwiększania przejrzystości. Jednak to, że dany minerał nie pochodzi z obszarów objętych konfliktem, niekoniecznie oznacza, że złoto jest wytwarzane w sposób odpowiedzialny, ponieważ pozostają jeszcze kwestie dotyczące ochrony środowiska i pracy dzieci.

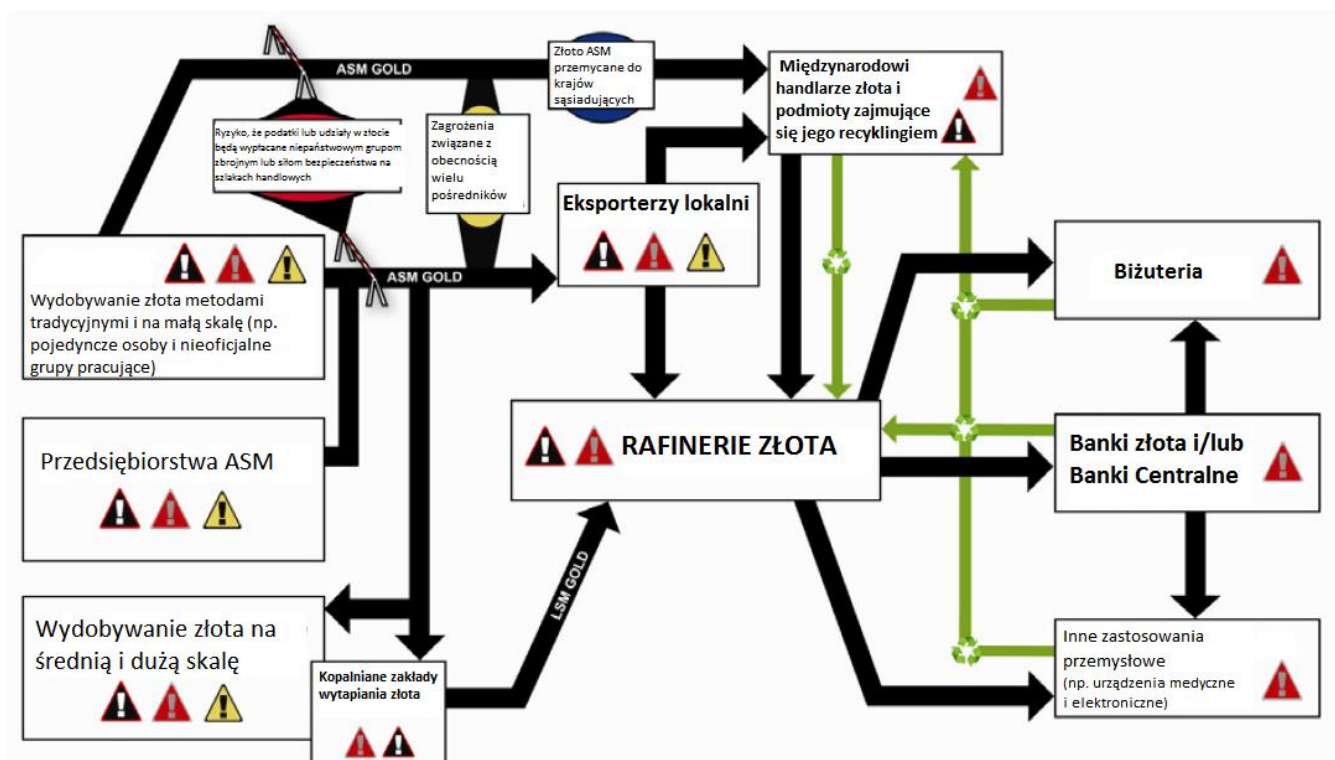
O ile inicjatywy i programy wymienione powyżej mogą stanowić inspirację dla postaw w zakresie tego, w jaki sposób podchodzić do identyfikowalności w łańcuchach wartości złota i zmniejszania ryzyka występowania pracy dzieci, nie ma jeszcze takiej inicjatywy ani takiego programu, które w sposób skuteczny zajmowałyby się tym problemem

¹⁸⁴ CFTI, „Conflict-Free Tin Initiative” <http://solutions-network.org/site-cfti/> (dostęp 20 maja 2013 r.)

¹⁸⁵ OECD (2012): Suplement w sprawie złota <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/GoldSupplement.pdf>

Załącznik A

Zagrożenia w łańcuchu dostaw złota z obszarów objętych konfliktem i obszarów wysokiego ryzyka¹⁸⁶

LEGENDA

- Ryzyko bezpośredniego lub pośredniego wsparcia przez niepaństwowe grupy zbrojne lub publiczne/prywatne siły bezpieczeństwa poprzez wydobywanie i transportowanie złota, handlowanie nim, jego przeładunek lub eksport.
- Ryzyko poważnych nadużyć związanych z wydobywaniem i transportowaniem złota lub jego handlem.
- Ryzyko związane z zawieraniem umów z publicznymi lub prywatnymi siłami zbrojnymi

- Ryzyko braku lub niewystarczającej należytej staranności w zakresie odpowiedzialnego łańcucha dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktem i wysokiego ryzyka (zgodnie z zaleceniami w niniejszych wytycznych)

- Ryzyko łapówki w celu ukrycia lub zamaskowania nielegalnego pochodzenia złota, nieprawidłowego określenia podatków, wynagrodzeń i opłat za eksploatację górniczą wpłacanych na rzecz rządu na potrzeby wydobywania złota, prowadzenia handlu złotem, posługiwania się złotem, jego transportu i eksportu.
- Ryzyko fałszywego przedstawiania informacji na temat złota, tras transportowych, łańcucha nadzoru i okoliczności wydobycia złota, handlu złotem, korzystania ze złota, jego transportu i eksportu.

→ = Przepływ złota

→ = Przepływ złota nadającego się do ponownego wykorzystania (recyklingu)

¹⁸⁶ OECD (2012): Suplement w sprawie złota <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/GoldSupplement.pdf>